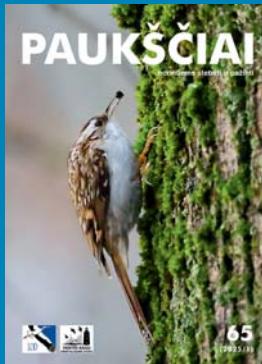

PAUKŠČIAI

norintiems stebėti ir pažinti

65
(2025/1)

Miškinis liputis
(*Certhia familiaris*).
Gargždai, Klaipėdos r.,
2025-01-13
© Rimvydas Alšauskas

Lietuvos ornitologų draugijos leidinys apie paukščius, jų apsaugą, stebėjimus.
Leidžiamas nuo 2009 m. kartą per tris mėnesius.

Vyr. redaktorius
Vytautas JUSYS
Tel. +370 638 90619
vrventrasis@gmail.com

Redakcijos kolegija
Saulius KARALIUS
Mindaugas KIRSTUKAS
Dr. Julius MORKŪNAS
Ričardas PATAPAVIČIUS
Gediminas PETKUS
Liutauras RAUDONIKIS
Laimonas ŠNIAUKŠTA

Lietuvių kalbos redaktorė
Erika MERKYTĖ-ŠVARCIENĖ

Anglų kalbos redaktorius
Jos STRATFORD

Tiražas 1000 egz.

PAUKŠČIAI / BIRDS
The magazine of the Lithuanian Ornithological Society, about birds, bird observations and bird conservation. Published quarterly since 2009.

Editor in chief
Vytautas JUSYS

Lietuvos ornitologų draugija (LOD) – tai nevyriausybinių organizacijų, kuri rūpinasi Lietuvoje aptinkamų laukinių paukščių ir jų gyvenamosios aplinkos apsauga. Siekdama šio tikslą, draugija vienija gamtai ir paukščiams neabejingus Lietuvos žmones, rūpinasi ekologiniu visuomenės švietimu, paukščių populiacijų tyrimu ir monitoringu bei visuomeniškai kontroliuoja aplinkos ir biologinės įvairovės apsaugą reglamentuojančią įstatymų leidimą ir vykdymą. Nuo 1994 m. draugija yra tarptautinės paukščių apsaugos organizacijos „BirdLife International“ asocijuota narė. Norėdami tapti LOD nariu ar tiesiog prisijungti prie paukščių apsauga besirūpinančių bendraminčių, kreipkitės į LOD sekretoriatą adresu:

Lietuvos ornitologų draugija, Naugarduko g. 47-3, LT-03208 Vilnius.
Tel. / faks. +370 5 213 0498, el. p. lod@birdlife.lt; www.birdlife.lt.

VIRŠELIO PAUKŠTIS / Bird on the Front Cover

- 3 **V. Jusys, R. Patapavičius.** Miškinis liputis (*Certhia familiaris*)
Eurasian Treecreeper

METŲ PAUKŠTIS / Bird of the Year

- 10 **L. Raudonikis.** Raudonkojis tulikas (*Tringa totanus*) – 2025 m. Lietuvos paukštis Common Redshank - Lithuania Bird of the Year 2025

LOD žinios / LOD news

- 11 **J. Kuliešė.** Konferencija „Kryptingiemis pelėdų ir plėšriųjų paukščių tyrimams 50 metų“ sukvietė tyrejus iš visos Lietuvos
Lithuanian Researchers invited to the conference “50 Years of Focused Research on Owls and Birds of Prey”
- 12 **G. Petkus.** 2024 m. Kalėdinio paukščių stebėjimo maratono rezultatai
Results of the Anniversary Christmas Birdwatching Marathon 2024

PADEDAME PAUKŠČIAMS / Help the birds

- 14 **L. Raudonikis, Š. Noreikaitė.** Siekiant sugrąžinti nykstančius paukščius į aplieistas pievas – projekto „Life farms for birds“ pastangos
Efforts of the “Life Farms for Birds” project to bring endangered birds back to abandoned meadows
- 17 **D. Musteikis, J. Kuliešė, L. Raudonikis.** Saugomiems paukščiams iškelta 10 dirbtinių lizdų ir 80 inkilių
Erected for protected bird species, 10 artificial nests and 80 nestboxes

PAUKŠČIŲ TYRIMAI / Bird Research

- 20 **R. Patapavičius.** Lietuvoje aptiktas erelis žuvininkas iš Norvegijos
First Record of Norway-ringed Osprey in Lithuania
- 22 **G. Riauba, L. Raudonikis.** Iprastų agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijų kaita: jau žinomi 2024 m. tyrimų rezultatai
Changes in common bird populations in agricultural landscapes: 2024 study results

ORNITOFAUNISTINIAI STEBĖJIMAI / Bird Observations

- 27 **S. Karalius.** Ornitofaunistiniai stebėjimai Lietuvoje 2024–2025 m. žiemą
Bird Observations in Lithuania in Winter 2024-2025
- 34 **V. Eigirdas, V. Laukžemienė, D. Stalauskienė.** Naujos žiemojančios paukščių rūšys Lietuvoje
New wintering bird species in Lithuania

PAUKŠČIŲ ŽIEDAVIMAS / Bird Ringing

- 36 **V. Jusys, V. Eigirdas.** Paukščių žiedavimas Ventės rage 2024–2025 m. žiemą
Bird Ringing at Ventės Ragas Ornithological Station in Winter 2024-2025
- 39 **R. Patapavičius.** Velyvas upinės žuvėdros aptikimas
Late observation of Common Tern

IVAIRENYBĖS / Various

- 40 **R. Patapavičius.** Semiausias žinomas laisvėje gyvenantis paukštis pasaulyje dar gyvas
- 42 **S. Karalius.** Laibasnapė kuolingo paskelbta išnykusia rūšimi
- 44 **R. Patapavičius.** Sakalas keleivis grobį sugavo 3 km aukštyste
- 47 **R. Akstinas.** Įdomūs faktai apie paprastąjį klykuolę

© Vytautas Jusys

Miškinis liputis (*Certhia familiaris*)

Vytautas JUSYS, Ričardas PATAPAVIČIUS

Rūšies statusas

Perinti, sėsli, klajojanti, kartais migruojanti, žiemojanti rūšis. Lietuvoje stebima ištisus metus.

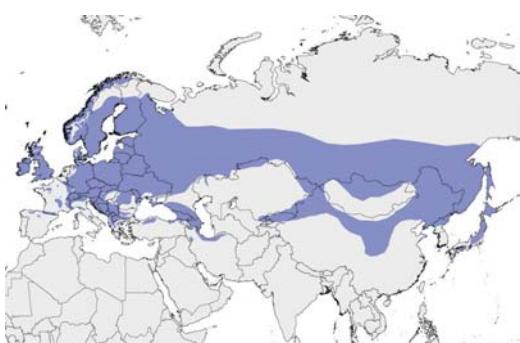
Biometrija

Kūno masė ir matmenys (n=18): patinų ir patelių svoris 9,1 (8,3–10,0) g, suglaustas sparnas 65,3 (61–68) mm, uodegos ilgis 64,6 (57–73) mm (L. Jezerskas, n=11; V. Jusys, n=7).

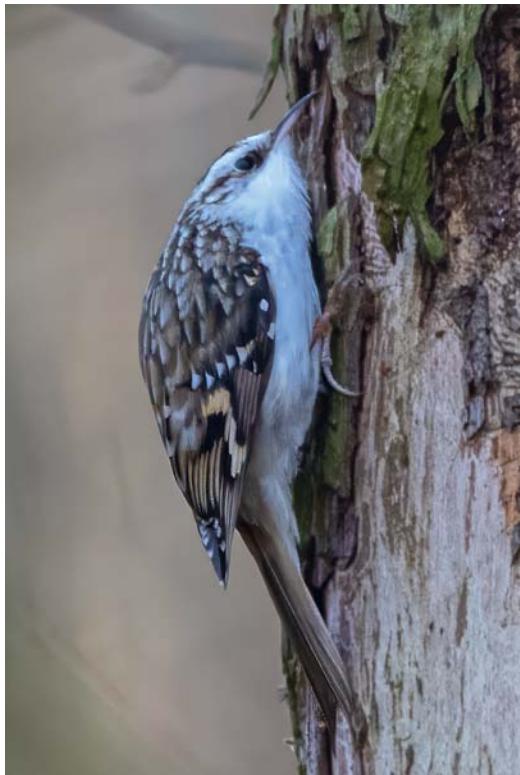
Paplitimas ir skaitlingumas

Miškiniai lipučiai paplitę visoje šalyje. Rudžilio miške, Šakių r., eglyne-juodalksnynė su beržu bei pušu priemaiša 1969–1974 m. perejo 9 poros/100 ha (Aleknonis, 1991). G. Matiukas (1992) Žemaitijos eglynuose nustatė, kad čia perejo vidutiniškai 6,8 poros/100 ha. Mažosios Lietuvos mišriuose miškuose 1992–1996 m. aptikta 1,6–3,2 poros/100 ha (Jusys ir kt., 1999). Remiantis „Lietuvos perincijų paukščių atlaso“ duomenimis, 1995–1999 m. miškiniai lipu-

čiai perejo arba rūšies perejimas tikėtinis 532 (79,4 %) 10×10 km atlaso kvadratų. Jų skaitlingumas XX a. pab. buvo vertinamas 70 000–100 000 porų (Kurlavicius, Raudonikis, 2001). XXI a. pr. perincijų porų skaitlingumas šiek tiek mažėjo ir įvertintas 50 000–80 000 porų (VSTT, LOD).

Miškinio lipučio (*Certhia familiaris*) paplitimo arealas.
Melsva spalva – aptinkamas ištisus metus (peri ir žiemoja)
© Birdsoftheworld.org

Miškinis liputis. Patinas ir patelė išvaizda nesiskiria.
Kėdainių r., 2025-01-27 © Jūratė Jodeikienė

Žiedavimas ir migracija

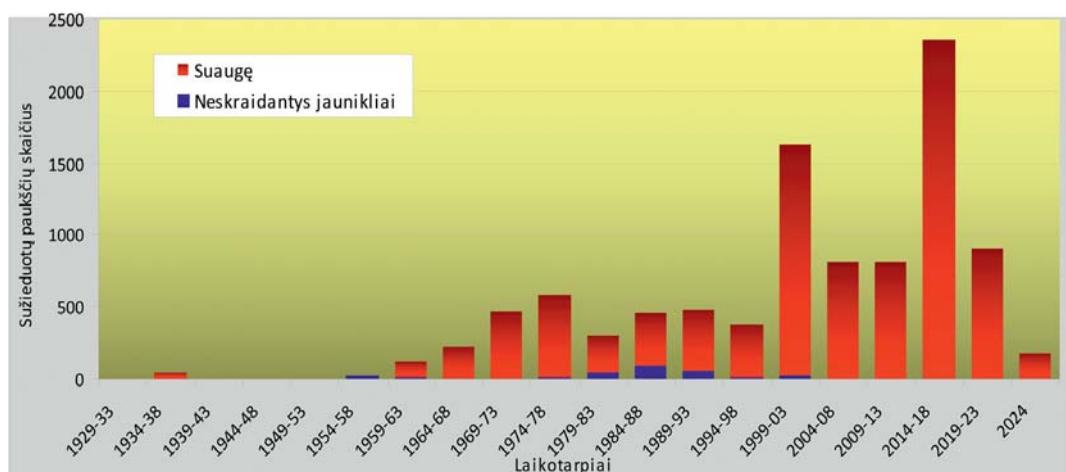
Apie miškinį lipučių migracijas (terminus, migruojančių individų skaičių, pokyčius skirtingais metais ir kt.) spręsti galima vien tik pagal jų sugavimo žieduoti

duomenis. Surinkti duomenis apie šių paukščių migracijas vizualinio stebėjimo metodu neįmanoma.

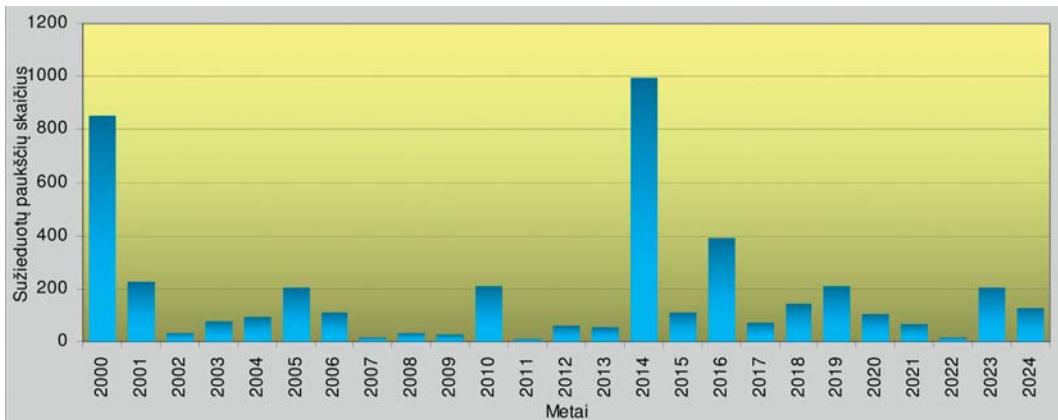
Lietuvoje nuo sistemingo paukščių žiedavimo pradžios 1929 m. iki 2024 m. pabaigos buvo sužieduoti 9 778 individai, iš kurių tik 264 (2,7 %) dar neskraidentys jaunikliai. Atskirais penkerių metų laikotarpiais sužieduotų paukščių skaičiai ir jų kitimo dinamika parodyta 1 pav. Iš visų suaugelių (9 514) net 9 018 (94,8 %) sužieduoti Ventės rage, Kuršių nerijoje ir Palangos sav. teritorijoje (pagal dabartinį administracinį suskirstymą), o iš šių 7 586 (84,1 %) – laikotarpiu nuo rugpjūto 21 d. iki spalio 20 d., t. y. per šių paukščių rudeninę migraciją. Šie skaičiai neabejotinai įrodo, kad per Lietuvą miškiniai lipučiai tikrai migruoja. Neabejotina ir tai, kad absoluti dauguma šių migrantų yra iš šiaurės Lietuvos esančių teritorijų.

Miškiniams lipučiams būdinga invazinio pobūdžio migracija. Tai tokia migracija, kai atskirais metais migruojančių paukščių skaičius gali ženkliai skirtis, kai kuriais metais net keliolika kartų. Tai akivaizdžiai matosi pagal 2020–2024 m. laikotarpiu Ventės rago ornitologinėje stotyje kasmet sugautų ir sužieduotų šios rūšies paukščių skaičių (2 pav.). Akivaizdu, kad tokios ypač gausios jų invazijos šiuo laikotarpiu buvo 2000 ir 2014 metais. Šios dvi labai skaitlingos invaziros atsispindi net per atskirus penkerių metų laikotarpius Lietuvoje sužieduotų miškinų lipučių histogramoje (1 pav.).

Remiantis 2020–2024 m. miškinų lipučių sugavimo Ventės rage duomenimis, rudeninė jų migracija trunka apie 2 mėn. – nuo spalio 2-ojo dešimta-

1 pav. Lietuvoje 1929–2024 m. sužieduotų miškinų lipučių skaičius ($n = 9\ 778$) atskirais 5 metų laikotarpiais. Paskutinis stulpelis apima tik vienus (2024) metus

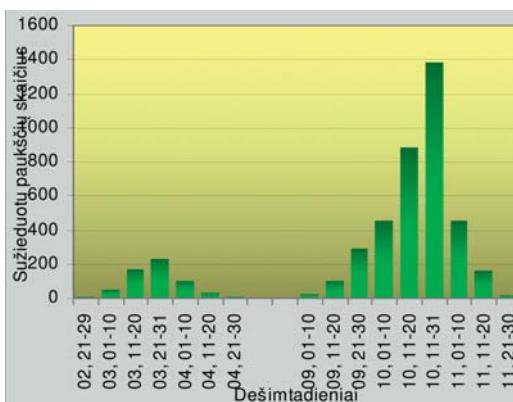

2 pav. Ventės rago ornitologinėje stotyje 2000–2024 m. laikotarpiu kasmet sužieduotų miškiniai lipučių skaičius ($n = 4\,463$)

dienio pradžios iki lapkričio 2-ojo dešimtadienio baigos, bet gausiausiai jie migravo per 2-ajį ir 3-ąjį spalio dešimtadienius, kai į gaudyklęs pateko 62,5 % per visą dviejų mėnesių laikotarpį sugautų paukščių. Neskaitlinga pavasarinė migracija trunka apie mėnesį. Tai kovo 2-asis – balandžio 1-asis dešimtadienai. Beveik pusė (45,5 %) individų buvo sugauti per kovo 3-ąjį dešimtadienį (3 pav.).

Iš visų Lietuvoje sužieduotų 9 778 individų žinomi 54 (0,6 %) aptikimo po žiedavimo atvejai. Tik 6 iš jų aptiki ne Lietuvoje (neskaitant 3, aptiktų Rybacio biologinėje stotyje Rusijai priklausančioje Kuršių nerijos pietineje dalyje – Lenkijoje (3) ir Slovėnijoje, Suomijoje bei Švedijoje (po 1). Palyginimui: Švedijoje 1911–2007 m. laikotarpiu buvo sužieduoti 30 204 miškiniai lipučiai ir sužinota tik apie 39 (0,1 %) aptikimą, iš kurių užsienyje aptiki tik 9 (Fransson, Hall-Karlsson, 2008).

Visi šie už Lietuvos ribų aptiki individualai buvo žieduoti rudeninės migracijos laikotarpiu nuo rugpjūčio 19 d. iki spalio 22 d. ir aptiki tais pačiais metais praėjus 1–28 d. po žiedavimo. Paukštis, aptiktas 28-ą dieną po žiedavimo Slovėnijoje 1 051 km atstumu nuo žiedavimo vietas, yra toliausiai į pietus užfiksuotas atvejis iš visų Europoje žieduotų šios rūšies paukščių, aptiktų toliau nei 50 km atstumu nuo žiedavimo vietas, ir vienas iš toliausiai nuo žiedavimo vietas aptiktų, kurių aptikimo duomenys pateikti Eurazijos Afrikos paukščių migracijos atlase (*The Eurasian African Migration Atlas*). Šiame atlase, kuris sudarytas naudojant daugumoje Europos valstybių, taip pat ir Lietuvoje sukauptus paukščių žiedavimo duomenis ir kuris laisvai prieinamas EURINGO (Europos Sajungos)

3 pav. Ventės rago ornitologinėje stotyje 2000–2024 m. laikotarpiu kiekvieną dešimtadienį per pavasarinę ($n = 613$) ir rudeninę ($n = 3\,778$) migracijas sužieduotų miškiniai lipučių skaičius

1929–2024 m. Lietuvoje sužieduoti 9778 miškiniai lipučiai © Vytautas Jusys

4 pav. Lietuvoje sužieduotų miškiniai lipučių aptikimo vietas (žalios žymės) ir Lietuvoje aptiktų ne Lietuvoje žieduotų individų žiedavimo vietas (raudonos žymės). Linijos jungia žiedavimo ir aptikimos vietas (žalios – žieduotų Lietuvoje, raudonos – žieduotų ne Lietuvoje). Irašai „2x“ ir „3x“ reiškia toje vietoje sužieduotų ar aptiktų individų skaičių

ga paukščių žiedavimui, *European Union for Bird Ringing*) tinklalapyje (<https://migrationatlas.org>) nuo 2022-05-26, yra duomenys tik apie 7 individų aptikimus toliau nei 750 km atstumu nuo žiedavimo vietas. Vienas iš tų aptikimų beveik neabejotinai yra neteisingas. Vokietijoje netoli Frankfurto žieduoto paukščio aptikimas pietiniame Ispanijos pakraštyje netoli Viduržemio jūros pakrantės apie 1 780 km atstumu nuo žiedavimo vietas tikrai negali būti miškinio lipučio. Tai bus per klaidą patekė ne miškinio lipučio, o kažkokio kitos rūšies paukščio duomenys.

Kitą dieną po žiedavimo Gotlando saloje Baltijos jūroje aptikto paukščio aptikimas yra įrodymas, kad šie, atrodo, prasti skrajūnai tikrai gali perskristi Baltijos

jūrą. Tad jų perskridimai iš Ventės rago į Kuršių neriją (aptikimai Rybačio stotyje) tikrai nėra kažkas nuostabaus. Dar vienas labai įdomus atvejis yra Ventės rage spalio 12 d. žieduoto individuo aptikimas po 6 d. Suomijai priklausančioje Lågskärsaloje Alando salyne Baltijos jūroje – 493 km į šiaurę nuo žiedavimo vietas. Tokie atbulinės (reversinės) migracijos (angl. *reverse migration*) atvejai per rudenię migraciją užfiksuoti ir tiriant kitų rūsių paukščius, kuriems būdingos daugiau mažiau invazinio pobūdžio migracijos.

Lietuvoje taip pat aptiki 9 užsienyje žieduoti individai (neskaitant 4, žieduotų Rybačio stotyje) – Lietuvoje (2), Estijoje (4), Suomijoje (3). Visi jie žieduoti rudeniňės migracijos laikotarpiu nuo rugpjūčio 19 d. iki spalio 22 d., o aptiki laikotarpiu nuo spalio 5 d. iki lapkričio 10 d., praėjus 2–28 d. po žiedavimo. Tik du jų aptiki Vidurio Lietuvoje (netoli Šiaulių ir prie Kauno). Visi likusieji sugauti ir paleisti žieduotojų Ventės rage ir Kuršių nerijoje. Visų Lietuvoje žieduotų, bet užsienyje aptiktų ir užsienyje žieduotų, bet Lietuvoje aptiktų individų žiedavimo ir aptikimo vienos parodytos žemėlapyle 4 pav.

Apibendrinant Lietuvoje sukauptus duomenis galima daryti išvadą, kad dauguma Lietuvos miškiniai lipučių yra sėslūs ir tikriausiai perskrendantys nedideliais atstumais, bet kažkiek jų žiemoti galimai migruoją net į Vidurio ir Vakarų Europą. Teritorijose į šiaurę nuo Lietuvos (Fenoskandijoje) didesnė dalis populiacijos taip pat yra sėslīs ir klajojanti nedideliais atstumais, bet yra nemažai ir migruojančių. Nedaug jų nuskrenda iki Vidurio ir Vakarų Europos. Migruojančių individų skaičius kiekvienais metais būna labai nevienodas. Tai reiškia, kad migracija yra invazinio pobūdžio (Fransson, Hall-Karlsson, 2008, Valkama et al., 2014). Vidurio ir Vakarų Europoje dauguma šių paukščių yra sėslūs, o kitiems būdingi tik perskridimai nedideliais atstumais (<https://migrationatlas.org>).

Iš visų mums žinomų žieduotų miškiniai lipučių aptikimų tik du paukščiai buvo aptiki negyvi. Žieduotas Lietuvoje Slovėnijoje užsimušę atsitrenkė į langą stiklą, o žieduotas Suomijoje aptiktas negyvas (žūties ar nugaišimo priežastys nežinomas) Lietuvoje. Viši kiti (n = 61) buvo sugauti ir vėl paleisti žieduotojų.

Žinomas ilgiausiai laisvėje išgyvenusio paprastojo lipučio amžius užregistruotas Didžiojoje Britanijoje ir yra ne trumpesnis nei 9 m. ir 9 mén. (<https://euring.org>), o iš Lietuvoje žieduotų ilgiausiai išgyvenusio amžius yra ne trumpesnis nei 2 m. ir 10 mén. (abu

šeie paukščiai buvo sugauti ir vėl paleisti žieduotojų). Iš Lietuvoje žieduotų individų per pirmuosius po žiedavimo metus buvo aptikti 45, per antruosius – 6, per trečiuosius – 3. Todėl galima spėti, kad šie paukščiai yra trumpaamžiai ir tik nedaugeliui pasiseka išgyventi kiek daugiau metų.

Veisimosi aplinka ir biologija

Gyvena brandžiuose eglynuose-juodalksnynuose – tiek grynuose, tiek su beržu ir pušu priemaiša, lapuočių miškuose. Grynuose pušynuose reti. Taip pat aptinkami perintys gyvenviečių ir miestų parkuose, laukų didesniuose miškeliuose. Tuoktuvinės giesmės girdimos jau sausio pabaigoje–vasario mén., tačiau dažniausiai – kovo mén. Lizdus pradeda krauti jau balandžio pradžioje, o ankstyvais pavasariais ir kovo paskutinėmis dienomis. Apsigyvena pavienėmis poromis. Mažiausias atstumas tarp dviejų gyvenamų lizdų – 130 m (Aleknonis, 1991). Lizdus dažniausiai krauna po atšokusia žieve, džiūstančių medžių ar stuobrių plyšiuose, kartais kelmų plyšiuose dažniausiai 1,5–2,5 m. aukštyje, tačiau pasitaiko ir lizdų 0,2 m, o kartais net 13 m aukštyje. Mūsų stebėti lizdai (n=207) buvo sukrauti šiuose medžiuose: eglėse – 69, juodalksnynuose – 55, pušyse – 50, beržuose – 26, ažuoluose – 4 ir drebulėse – 3 (Aleknonis, 1991, n=182; V. Jusys, n=21; R. Stankūnas, n=4). Inkiluose peri labai retai. 1971-05-05 aplūžusiame ir sutrešusiame inkileyje rastas lizdas su 5 jaunikliais (Paltanavičius, 1971) ir sename uoksiniame inkile (Knystautas, Liutkus, 1974). Lizdo pagrindą dažniausiai daro iš plonų sausų eglės šakelių, žolių stiebelių, sutrūnijusios medienos, augalinių plausų, voratinklių, kerpių, samanų. Gūžtą iškloja plunksnomis, plaukais, voratinkliais. Lizdo forma ir matmenys labai priklauso nuo ertmės, kurioje jis sukrautas. Po atšokusia žieve lizdai dažniausiai siauri ir pailgi. Lizdo plotis 6–15 cm, aukštis 4–10 cm, gūžtos plotis 4–6 cm, gylis 2–4,5 cm (Aleknonis, 1991, V. Jusys).

Pirmuosius kiaušinius pradeda dėti jau balandžio pirmoje pusėje, tačiau daugiausia (50 %) patelių pirmuosius kiaušinius sudeda balandžio 16–30 d. Kadangi dalis porų veda dvadas, vėlyviausi pirmi kiaušiniai randami birželio pabaigoje ar net liepos pirmosiomis dienomis. Pilnoje dėtyje būna 4–8, dažniausiai 6 kiaušiniai. Vidutinis dėties (n=118) dydis 5,8 kiaušinio. Kiaušinių matmenys (n=117): 18,8 x 12,3 (14,5–17,2 x 11,0–13,4) mm (Navasaitis, 1983, n=

Miškiniai lipučiai lizdus dažniausiai krauna po atšokusia medžių žieve. Pernyktis lizdas Kintų miške, Šilutės r., 2025-02-20 © Vytautas Jusys

Miškinio lipučio kiaušiniai lizde. Begėdžių miškas, Šilutės r., 2021-04-21 © Vytautas Jusys

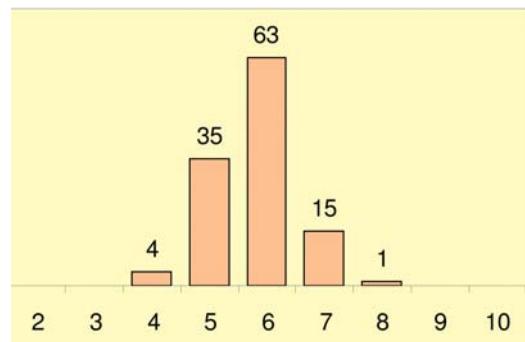

Miškiniai lipučių pirmojo kiaušinio sudėjimo datų ($n=152$) pasiskirstymas penkiadieniais (Aleknonis, 1991, $n=143$; V. Jusys $n=9$)

Miškinis liputis renka maistą jaunikliai.
Ventės ragas, 2010-06-15 © Vytautas Jusys

47; V. Jusys, n=34; M. Mačiulis, n=17; Aleknonis, 1991, n=14; S. Paltanavičius, n=4). Vidutinis kiaušinio svoris – 1,2 g. Kiaušinių lukštasis matinis, baltas, išmar-gintas smulkiais rausvai ar gelsvai rudais taškeliais, ku-rie tankiau išsidėstę žiedeliu bukajame kiaušinio gale.

Miškiniai lipučių dėties ($n=118$) dydis (Aleknonis, 1991, $n=107$; V. Jusys, $n=10$; R. Stankūnas, $n=1$)

Kiaušinius deda kasdien ir patelė, sudėjusi paskutinį kiaušinį, pradeda pereti. Perinčią patelę retai pava-duoja patinas, tačiau jai atneša maisto. Peri 13–15 parų. Išsirita pliki jaunikliai, ant kurių galvos tamisių pūkų kuokšteliai. Jauniklius maitina patelė ir patinas. Jie lizdą apliežia būdami 16–17 dienų. Juos dar apie savaitę prižiūri tėvai.

Kadangi lipučiai lizdus krauna lengvai plėšrūnams prieinamose vietos, didelė dalis lizdų sunaiakinama. Lekėčių apylinkėse iš stebėtų 153 lizdų buvo sunai-kinti 88 (57,5 %). Pagrindiniai priešai – kiaunės, var-niniai paukščiai, geniai (Aleknonis, 1991).

Mityba

Miškiniai lipučiai iš kitų paukščių išsiskiria savo mitybos įprociais. Maistą daugiausia renka nuo medžių kamienų. Nusileidęs apatinėje medžio dalyje jis kamienų spirale kyla į viršų apžiūrėdamas žievės ply-

Neseniai lizdą palikę miškinio lipucio jaunikliai.
Grioviai, Vilniaus r., 2023-05-18 © Rokas Mizeikis

Miškinis liputis paukščių lesyklose apsilanko retai, Fabijoniškių miško parkas, 2025-01-15 © Mantas Miliauskas

Miškinis liputis kartais maisto ieškoti nusileidžia ir ant žemės, 2025-01-15 © Juozas Bašys

šelius ir išrankiodamas ten pasislėpusius smulkius vabzdžius, jų lėliukes ir kiaušinėlius. Tuomet vėl leidžiasi ant kito medžio apačios ir vėl kyla į viršų. Jauniklius maitina įvairiaus vabzdžiais, vorais. Žiemos metu lesyklas lanko labai retai.

Literatūra

Aleknonis A. 1984. *Miškinis liputis. Girių giesmininkai*, p. 54–58.

Aleknonis A. 1991. *Liputis*. Lietuvos fauna. Paukščiai: 2, p. 192–194.

Fransson, T. & Hall-Karlsson, S. 2008. *Svensk ringmärkningsatlas*. Vol. 3, Stockholm.

Jusys V., Mačiulis M., Mečionis R., Poškus A., Gražulevičius G., Petraitis A. 1999. *Klaipėdos krašto perinčių paukščių atlasas*.

Knystautas A., Liutkus A. 1974. *Mūsų inkilai*. Mūsų gamta: 2, p. 16–17.

Kurlavičius P. 2006. *Liputis*. Lietuvos perinčių paukščių atlasas, p. 193.

Navasaitis A. 1983. *Liputis*. Lietuvos miškų paukščiai, p. 200.

Paltanavičius S. 1971. *Lipučiai inkile*. Mūsų gamta: 7, p. 34.

Valkama, J., Saurola, P., Lehikoinen, E., Piha, M., Sola, P. & Velmala, W. 2014. *The Finnish Bird Ringing Atlas*. Vol. II. Finnish Museum of Natural History and Ministry of Environment, Helsinki.

Prieiga internete: https://euring.org/files/documents/EURING_longevity_list_20230901.pdf

Prieiga internete: <https://migrationatlas.org/node/1784>

RAUDONKOJIS TULIKAS (*Tringa totanus*) – 2025 M. LIETUVOS PAUKŠTIS

Liutauras RAUDONIKIS

© Dalia Račkauskaitė

Lietuvos ornitologų draugijos (LOD) sekretoriatas 2025 m. paukščiu pasirinko raudonkojį tuliką (*Tringa totanus*). Tai nulémė trys pagrindinės priežastys:

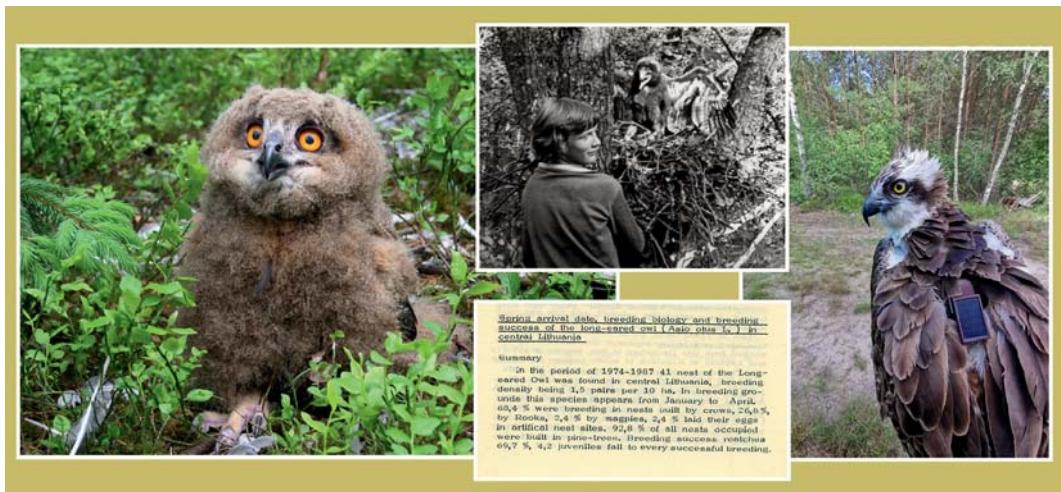
- Tai ilgą laiką, o pastaruoju metu sparčiai nykstanti paukščių rūšis tiek Lietuvoje, tiek visoje Europoje. Remiantis turimais duomenimis, Lietuvoje šios rūšies būklė buvo įvertinta 2019 m., rengiant nacionalinę ataskaitą Europos Komisijai. 2013–2018 m. laikotarpiu raudonkojų tulikų populiacija buvo įvertinta 250–400 perinchų porų, nurodant 30–40 % mažėjimą, palyginti su trumpuoju 2008–2012 m. laikotarpiu. Vertinant nacionalinę populiaciją remiantis tarptautiniais IUCN kriterijais, rūšis priskirta pažeidžiamų (angl. *Vulnerable*) kategorijai. Beje, tokia pat rūšies būklės kategorija nustatyta ir Europos mastu.

- Dėl biologinių ir ekologinių rūšies ypatumų rūšis dažnai keičia savo veisimosi vietas dėl vykstančios natūralios sukcesijos arba žmogaus veiklos. Mat raudonkojai tulikai perėti pasirenka tik tokias vietas, kuriose esama seklių vandenų atvirų pakrančių arba nedidelių seklių vandeniu – gali būti ir laikinai susiformavusių balučių arba seklių vandenų (durypynai, bebravietės ir pan.). Dėl šių ypatumų ir

gana dinamiškos situacijos būtina vis atnaujinti informaciją apie esamas perėjimo vietas, o esant poreikiui planuoti būtinus gamtotvarkos darbus.

- Dėl minėtų priežasčių visi faktai apie aptiktus perinchius raudonkojus tulikus labai svarbūs siekiant užtikrinti tinkamą rūšies apsaugą ir planuojant būtinas praktines rūšies apsaugos priemones. Be to, tokie duomenys nepaprastai svarbūs, nes visas žinomas rūšies veisimosi vietas Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba įrašo į specialų deklaruojamų žemės ūkio naudmenų sluoksnį (vadinamą „Paukščių“), kur ūkininkams yra ribojama parama už veiklas, lemiančias tokią vietų sunaikinimą. Kartu ūkininkai, pasirinkę tam tikrą ūkininkavimo būdą, gali gauti papildomų išmokų. Tai labai svarbu, nes raudonkojis tulikas yra viena iš nedaugelio paukščių rūsių, kurių perėjimo vietoms taikomos ir kitomis paukščių rūšims palankios priemonės. Taigi, kiekvienas faktas apie naują rūšies radavietę turi didelę gamtosauginę svarbą.

- Taigi, kviečiame visus paukščių stebėtojus pagal galimybes kuo aktyviau įsitraukti į šią akciją, apie kurią daugiau informacijos LOD pateikia savo interneto svetainėje ir socialiniuose tinkluose.

KONFERENCIJA „KRYPTINGIEMS PELĖDŲ IR PLĒŠRIŪJŲ PAUKŠČIŲ TYRIMAMS 50 METŲ“ SUKVIETĖ TYRĖJUS IŠ VISOS LIETUVOS

Justina KULIEŠĖ

2025 m. sausio 10 d. Kauno Tado Ivanausko zoologijos muziejuje vyko konferencija „Kryptingiemis pelėdų ir plēšriūjų paukščių tyrimams 50 metų“. Ją organizavo Lietuvos ornitologų draugija kartu su Kauno Tado Ivanausko zoologijos muziejumi ir Gamtos tyrimų centru. Šis renginys pažymėjo svarbų Lietuvos mokslinės bendruomenės pasiekimą – pusę amžiaus vykdomus sistemingus ir metodolo-giskai pagrįstus pelėdų ir plēšriūjų paukščių tyrimus.

Nors pelėdų ir plēšriūjų paukščių stebėjimai Lietuvoje vyko jau anksčiau, tikslinių šios srities tyrimų įgyvendinimo pradžia laikoma 1975-jeji. Bégant metais Lietuvos mokslininkai įsitvirtino tarptautinėje ornitologų bendruomenėje, prisdėdami prie svarbių plēšriūjų paukščių tyrimų ir apsaugos iniciatyvų. Išugdyta nauja specialistų karta ne tik tėsia ši darbą, bet ir aktyviai dalyvauja pasaulinėse mokslinėse programose, stiprindama šalies indėlį į gamtosaugos ir biologinės įvairovės išsaugojimo pastangas.

Konferencijos metu apžvelgti plēšriūjų paukščių ir pelėdų tyrimai Lietuvoje. Plačiau diskutuota apie žuvininko (*Pandion haliaetus*), naminės pelėdos (*Strix aluco*), erlio reksnio (*Clanga*), uralinės pelėdos (*Strix ura-lensis*), jūrinio erlio (*Haliaeetus albicilla*) ir kartu surinktus juodojo gandro (*Ciconia nigra*) ilgamečius tyrimus.

Taip pat buvo aptarti svarbiausi pasiekimai, naujausi tyrimų rezultatai ir ateities planai. Pranešėjai daliųosi ižvalgomis apie pelėdų ir plēšriūjų paukščių populiacijų pokyčius, jų migracijos maršrutus bei pavojus, kuriuos lemia klimato kaita ir žmogaus veikla. Kon-

ferenciją papildė fotografijos iš tyrimų bei ornitologo E. Drobėlio fotografijų paroda.

Dékojame pranešėjams dr. Eugenijui Drobeliui, dr. Gintarei Grašytei, Sauliui Rumbučiui, dr. Broniu Šablevičiui, dr. Rimgaudui Treinitiui, Sauliui Skujai, dr. Deivui Dementavičiui, Ričardui Patapaviciui, dr. Ramūnu Žydeliui, dr. Juliu Morkūnui ir Mariui Karlonui.

Konferencijos dalyviai klausosi pranešimų © Justina Kuliešė

2024 M. KALĖDINIO PAUKŠČIŲ STEBĖJIMO MARATONO REZULTATAI

Gediminas PETKUS

Lietuvos ornitologų draugija (LOD) 18 kartą kvietė dalyvauti Kalėdiniam paukščių stebėjimo maratone. Ši graži tradicija tam-pa puikia proga metų pabaigos švenčių laikotarpiu ne tik pabūti kartu su artimaisiais, bet ir išeiti į gamtą su bendraminčiais bei stebeti žiemojančius paukščius.

Kalininė kielė (*Motacilla cinerea*). Alaušų ež., Balninkai, Molėtų r., 2024-12-?? © Dalia Stalauskienė

Šiek tiek istorijos

Vienas garsiausių Kalėdinių paukščių stebėjimo renginių pasaulyje yra Nacionalinės *Audubon* draugijos (*National Audubon Society*) organizuojamas „Christmas Bird Count“ (CBC). Šis maratonas yra seniausia dar 1990 m. JAV pradėta nuolatinė piliečių mokslo (*citizen science*) iniciatyva. Idomu tai, kad XIX a. pab. JAV buvo tradicija kalėdiniu laikotarpiu sumedžioti kuo daugiau paukščių, bet stiprėjant gamtos apsaugos organizacijoms pradėtas organizuoti Kalėdinis paukščių stebėjimo renginys – užteko tik paitekti savo stebetų paukščių sąrašą. Nors taip renkami duomenys gali atrodyti nevertingi, tačiau JAV mokslininkai, remdamiesi šio renginio duomenimis, jau yra išspausdinę daugiau nei 200 mokslinių straipsnių. Taigi kiekvienas, nors ir paprasto paukščio, stebėjimas yra labai vertingas.

Rezultatai

Lietuvoje Kalėdiniam paukščių stebėjimo maratone dalyvavo 141 dalyvis. 58 savivaldybėse buvo užregistruota rekordiškai daug – net 143 paukščių rūsys. Pakankamai švelni žiema sudarė puikias sąlygas paukščiams žiemioti Lietuvoje. Daugiausia paukščių rūsių užregistruota Šilutės, Klaipėdos r. ir Kauno miesto sav.

Pirmą vietą maratone laimėjo Augustas Raudonius, užregistravęs 121 paukščių rūšį. Arti pirmos vienos buvo Vytautas Eigirdasm, užregistravęs viena rūšimi mažiau – 120. Trečiąją vietą užėmė Remigijus Pupelis, užregistravęs 99 paukščių rūšis.

Daugiausia Kalėdinio maratono dalyvių matė šias paukščių rūsies: didžiąją zylę (138 dalyviai), pilkają varną (134), melynają zylę (129), karklažvirblį (127), didžiąją antį (125), naminį karvelį (119), šarką (119), didžių maragų genį (118), kékštą (117), naminį žvirblį (114). Ap-

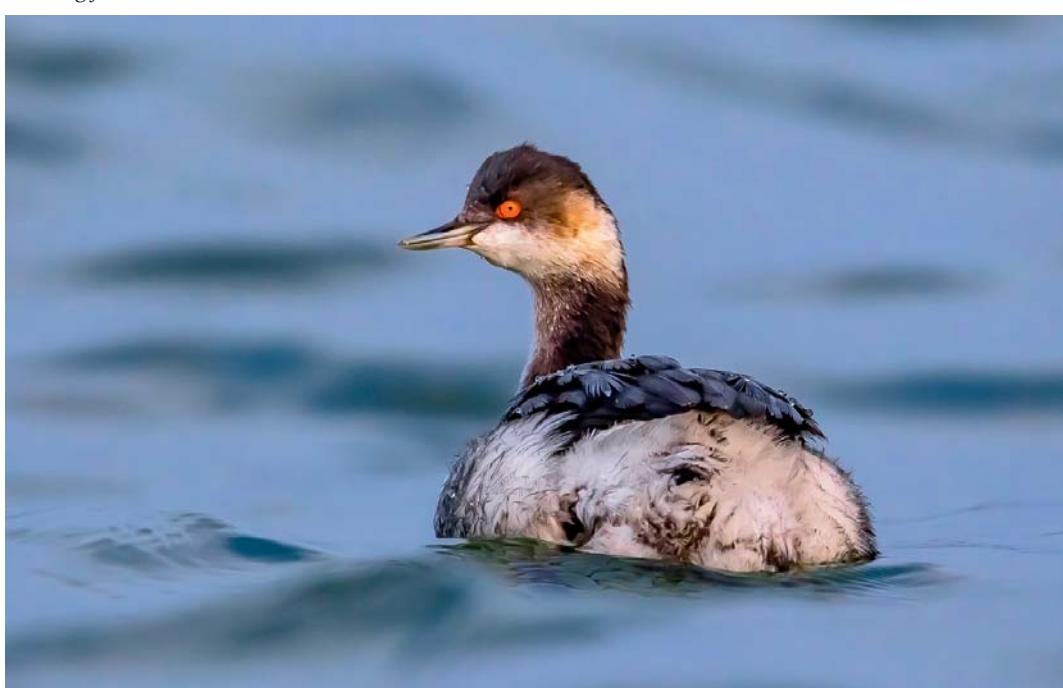

Paukščius stebi ir dideli, ir maži, 2024-12-29

© Remigijus Bakanavičius

TOP 10. Daugiausia paukščių rūsių užregistruavę dalyviai

Vieta	Paukščių stebėtojas	Stebėjo rūsių
1	Augustas Raudonius	121
2	Vytautas Eigirdas	120
3	Remigijus Pupelis	99
4	Gediminas Eigirdas	98
5	Mindaugas Šeškus	90
6	Ignas Šeškus	89
7	Irina Baltrūnienė	88
8	Aurimas Aleliūnas	87
8	Lukas Dvylys	87
9	Irmantas Šalaševičius	83
9	Saulius Karalius	83
10	Valentinas Lepeška	82
10	Liliana Izotova	82

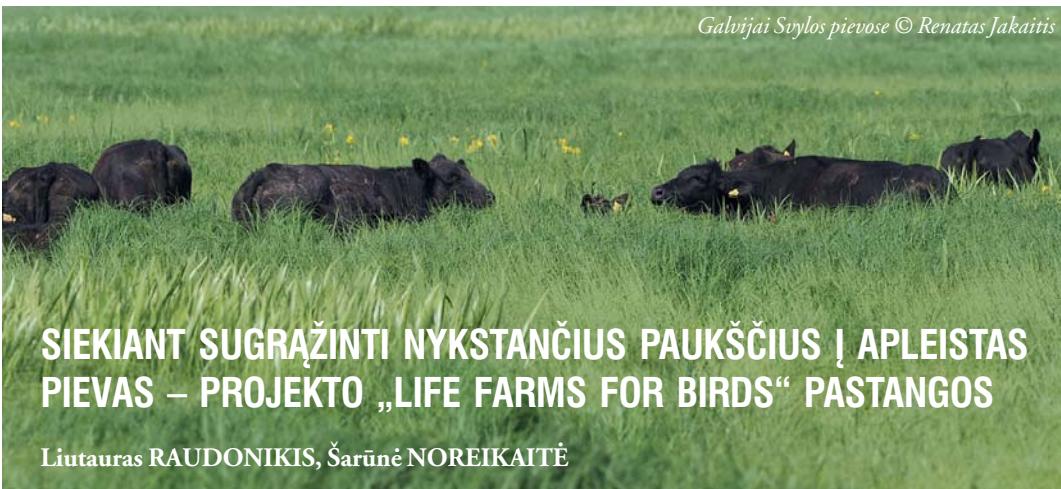

Juodakaklis kragas (*Podiceps nigricollis*). Prie Melnragės molo, Klaipėda, 2024-12-28 © Mindaugas Ilčiukas

tikta ir nemažai retų ar žiemos metu neįprastų paukščių rūsių. Matytas kilnusis erelis, žalioji meleta, kukutis (pirmas žiemojimo atvejis Lietuvoje), uolinis kalviukas, dildysis apuokas, mandarininė antis, dirvinis vieversys, kalninė kielė, geltonsnapis čivylis, pilkoji pečialinda, juodagalvė devynbalsė ir kt. Detalesnę informaciją apie retas rūšis rasite šiame žurnalo numeryje Sauliaus Karaliaus

parengtame straipsnyje „Ornitofaunistiniai stebėjimai Lietuvoje 2024–2025 m. žiemą“.

Lietuvos ornitologų draugija dėkoja visiems dalyviams, taip pat nuoširdžiai dėkojame už maratono rezultatų duomenų bazės paruošimą ir rezultatų apibendrinimą savanorei Samantai Glemžienei. Išsamius rezultatus rasite www.birdlife.lt interneto svetainėje.

SIEKIANT SUGRAŽINTI NYKSTANČIUS PAUKŠČIUS Į APLEISTAS PIEVAS – PROJEKTO „LIFE FARMS FOR BIRDS“ PASTANGOS

Liutauras RAUDONIKIS, Šarūnė NOREIKAITĖ

„LIFE Farms for Birds“ („Šlapinių pievų ir žemapelkių pritaikymas tvariam ūkininkavimui, siekiant užtikrinti ilgalaikę griežlės ir nykstančių tilvikų apsaugą“) – tai Europos Sajungos LIFE programos finansuojamas projektas. Iniciatyvą vykdo Lietuvos ornitologų draugija (LOD) kartu su Aukštaitijos nacionalinio ir Labanoro regioninio parkų direkcija (ANPD) bei Lietuvos aplinkosauginių ūkių asociacija (LAŪA). Pagrindinis projekto tikslas – skatinti tvarų ūkininkavimą, įdiegiant mobilaus nuganymo iniciatyvą, kuri pagerintų retų paukščių buveinių būklę šešiose saugomose teritorijose. Veiklos laikotarpis – 2022 m. rugpjūto 1 d. – 2027 m. gruodžio 31 d. Planuojami projekto darbai ir tikslinių projekto nykstančių pievų paukščių būklė išsamiai pristatyti žurnalo „Paukščiai“ 2023 m. nr. 1.

Vykstant „LIFE Farms for Birds“ projektą jau pasiekti reikšmingi rezultatai – įgyvendinta dauguma investicijų į įrengiamų ganymo plotų infrastruktūrą: mobiliam ganymui LAŪA stacionaria tvora aptvėrė 8 plotus (iš viso 260 ha): 6 Ignalinos r. ir 2 Šilutės r., Tulkiairagės polderyje, o ANPD ilgalaikiam ūkininkavimui įrengė aptvarus Pagilūtės šlapynių komplekse (33,7 ha). Kaip rašėme ankstesniame žurnalo numeryje, ganyti įrengiamuose plotuose LOD atliko būtinus gamtotvarkos darbus – išskirto ir išvėzė buvusių sumedėjusių augaliją, nušienavo seniai nepjautą žolę. Mobiliam ganymui LAŪA įsigijo 80 ‘Angus’ veislės mésinių telyčių bendrą, kurį jie įsipareigojo prižiūrėti visus projekto metus, o ganymo sezono metu atvežti į įrengtas ganyklas. Todėl 2024 m. pavasarį galvijai, suskirstytí po 20, jau buvo išleisti ganyti visuose įrengtuose aptvaruose – įvyko pirmasis ekstensyvaus ganymo, apėmusio apie 260 ha teritoriją, sezonas.

Mésiniai galvijai ganësi penkiose paukščių apsau-gai svarbiose teritorijose (PAST): vakarinéje Aukštaitijos nacionalinio parko dalyje (Ginučių, Biržių ir Žemaitiškës pievose), Bobėnų kaimo pievose (Svylos upës slėnio PAST) ir Tulkiairagės polderyje (Nemuno del-

tos PAST). Atėjus rudeniniui, mobilios bandos galvijai vėl buvo perkelti į LAŪA paruoštas žiemojimo vietas.

Praėjusių metų pabaigoje ANPD su Ignalinos r. ūkininku pasiraše sutartis dėl demonstracinių ūkių įkūrimo. Jam panaudai perduotos papildomai įsigytos 25 telyčių ir šiam ūkiui įrengti ganymo plotai.

2024 m. galvijai ganësi šiose pievose:

- Bobėnų pieva, Ignalinos r. – 58,7 ha (2 ganymo plotai)
- Ginučių pieva, Ignalinos r. – 18,2 ha (1 ganymo plotas)
- Žemaitiškës pieva, Ignalinos r. – 18 ha (1 ganymo plotas)
- Biržių pieva, Ignalinos r. – 33 ha (2 ganymo plotai)
- Tulkiairagės polderis, Šilutės r. – 140 ha (2 ganymo plotai)
- Pagilūtės šlapynių kompleksas – 33,7 ha (1 ganymo plotas)

Kiekvienoje galvijų bandoje šiemet sulaukta pagausėjimo – bendras jauniklių prieauglis siekë 61. Ver-

šeliai ganėsi kartu su bandos nariais pievose, prisidėdami prie svarbių buveinių, reikalingų retoms pievų paukščių rūšims, atkūrimo ir tolesnio palaikymo. Kiek vienas ganymo plotas buvo naudojamas pusę sezono, reguliariai perkeliant bandas į kitas teritorijas. Šiuo metu galvijai iilsisi žemos stovyklose, laukdami naujojo ganymo sezono pradžios. Ypač pastebimi buveinių pokyčiai tuose plotuose, kuriuose anksčiau dominavo aukšta augmenija, nendrėmis ir krūmais apaugusios pievos. Šiose teritorijose atsikūrė ganomų pievų mikroreljefas ir žolinė struktūra, kuri yra palanki retų pievų paukščiams perėti. Tikišasi, kad 2025 m. perėjimo sezono projekto tikslinių paukščių – griežlių ir nykstančių tilvikų, skaičius šiose teritorijose pastebimai išaugs. Tai vienas svarbiausių šio projekto tikslų.

Tikslinių paukščių rūsių monitoringo rezultatai

LOD ekspertai 2023–2024 m. vykdė tikslinių paukščių rūsių monitoringą projekto teritorijoje. Apskaitų metu skaičiuojamos perinčios griežlės, nykstantys tilvikiniai paukščiai ir kitos atvirų buveinių rūsys – pievų ir šlapynių paukščiai. Monitoringas vykdytas PAST dalyse, kuriose planuojami ar jau įgyvendinami gamtotvarkos darbai: Aukštaitijos nacionalinio parko vakarinės dalies pievose, Nemuno deltos Tulkiaragės polderyje, Kretuono ežero pievose, Svylos upės slėnyje, Sartų regioninio parko Minkūnų pelkėje ir Amalvo polderyje.

Vakarinėje Aukštaitijos nacionalinio parko dalyje esančiose Kūrinių pievose, Pagilūtės šlapynių komplekse, Ginučių pievoje 2024 m. aptikta griežlių – girdėta iki 9 patinų, dvigubai daugiau nei ankstesniais metais. Pagilūtės šlapyneje stebeti ryškūs pokyčiai: po buveinių atkūrimo darbų perėjimo laikotarpiu čia taip pat aptikta griežlių, raudonkojų tulikų pora, 4–5 perkūno oželių poros ir 4 pempių poros. Iki projekto pradžios teritorija buvo apaugusi nendrėmis ir krūmais, tad paukščiams tinkamų buveinių nebuvo. Pašalinus sumedėjusią augaliją, teritorijoje ganyti buvo išleista 20 galvijų. Kūrinių pievose raudonkojų tulikų kol kas neaptinkta, tačiau tешiant pievų atkūrimo darbus laukiamas šios rūšies įsikūrimo. Būtina paminėti, kad Biržijos pievose 2024 m., be čia sugrižusių griežlių, jau stebėta stulgio tuoktuvinė elgsena – ši rūšis čia nebuvu aptinkama jau daugiau nei 20 metų.

Kretuono ežero pievose ir Didžiojoje saloje iki projekto veiklų pradžios perinčių griežlių nebuvu aptink-

Nuganytos Svylos pievos 2024 m. rudenį

© Sarūnė Noreikaite

kamos. Tačiau 2023–2024 m. jau registratori 3–4 griežiantys patinėliai. Stebėta ir daugiau atvirų buveinių paukščių rūsių, tarp jų: 12–15 raudonkojų tulikų porų, 10 paprastųjų griciukų porų, 22 paprastųjų pempių poros, taip pat retesnės rūsys, tokios kaip stulgys. Tiesa, dauguma jų perejo ežero Didžiojoje saloje, tačiau nykstantys tilvikai maitintis skrisdavo į paežerės pievas, kuriose numatytais galvijų ganymas. Tikišasi, kad sutvarkius Žemaitiškės pievų hidrologinį režimą ir vykdant ganymo darbus šiose pievose tilvikai ir griežlės čia įsikurs ilgesniams laikui.

Svylos upės slėnyje Ignalinos r. šienavimo ir ganymo darbai taip pat jau duoda rezultatus. Nors pavasariniis potvynis, ilgai išlaikės aukštą vandens lygį, turėjo neigiamą poveikį pievų paukščių perėjimo sąlygoms, čia registratori iki 8 griežlių patinų, 2 stulgai ir 1 paprastasis griciukas. Be to, aptikta ir kitų nykstančių pievų paukščių rūsių: geltongalvių kielių, pempių, perkūno oželių ir gulbių giesmininkų. Kadangi gyvulių ganymas čia numatytais ir kitaip metais, tilkimės, jog itin pagerės atvirų pievų buveinių būklė ir čia rasime jau gausiau perinčias nykstančias paukščių rūšis.

Tulkiaragės polderis, priklausantis Nemuno deltos PAST, apima stipriai ir nuolat (net vasaros sezono metu) užliejamas pievas šalia Krokų Lankos ežero. Čia 2023–2024 m. užfiksuota iki 6 griežlių patinų, taip pat stebėtos 4 pempių poros, 2 perkūno oželių poros ir rečiausia Europos giesmininkė – meldinė nendrinukė. Nors pavasarinių potvynių metu aukštasis vandens lygis buvo netinkamas daugumai tilvikinių paukščių, tikišasi, kad atliliki nendrių ir krūmų šalinimo darbai bei pradėtas ganymas pagerins sąlygas stulgams, griciukams, raudonkojams tulikams ir kitoms nykstančioms pievų paukščių rūšims.

Paprastasis griciukas (*Limosa limosa*) © Renatas Jakaitis

Sartų regioniniame parke esančioje Minkūnų pelkėje 2023–2024 m. stebėti stulgiai, tačiau teritorija gali būti tinkama ir raudonkojui tulikui, gaidukui bei griežlei. Atliliki nendrių ir krūmų šalinimo darbai bei hidrologinio režimo atkūrimas leidžia tikėtis, kad šios rūsys čia įsikurs. Artimiausiais metais čia numatyta pradēti galvijų ganymą, kuris padės atsikurti naujai besiformuojančiai atvirų šlapynių ekosistemai.

Amalvo polderyje, kuris priklauso PAST „Žuvinto, Žaltyčio ir Amalvo pelkės“, 2023 m. aptikta iki 3 griežlių porų, o 2024 m. perėjo raudonkojai tulikai. Teritorija, apaugusi nendrėmis ir krūmais, palaipsniui pertvarkoma į pievų ir šlapynių buveines, kurios galėtų būti tinkamos stulguiui, paprastajam griciukui ir gaidukui. Pavasarinės migracijos metu čia stebimi gausūs gaidukų ir kitų tilvikinių paukščių būriai. Artimiausiais metais čia planuojama pradēti ir galvijų ganymą. Šiuo metu šis klausimas aptarinėjamas su vienos žemės savininkais ir naudotojais.

Nors kai kuriose projekto teritorijose jau pastebimas perinčių paukščių skaičiaus didėjimas, norint suformuoti ar atkurti stabilias geros būklės atvirų pievų bei šlapynių buveines prireiks daugiau laiko. Šiuo metu

matomi pirmieji rezultatai rodo, kad tinkamai prižiūrimose pievose sugrįžta ir vėl kuriasi projekto tikslinės ir kitos nykstančios paukščių rūsys.

Šiuo metu vykdomi darbai projekto „LIFE Farms for Birds“ teritorijoje:

- Jau pradėti Žaugėdos upės pylimo rekonstravimo darbai, kuriais siekiama reguliuoti hidrologinį režimą Žemaitiškės kaimo pievose, Švenčionelių r.

- Žeminių savininkams padedama deklaruoti jų prižiūrimas pievas išmokoms gauti, suteikiamas konsultacijos, kaip sekmingai tvarkyti šlapynes ir gauti tiesioginės išmokas už atliktas veiklas.

- Kuriamas internetinis modulis-skaičiuoklė, padėsiantis pradedantiems ūkininkams apskaičiuoti ekonominę naudą, imantis ganymo saugomose teritorijose.

- Vykdomas advokacijos veiklos, siekiant gyvulių ganymą nepalankiose ūkininkavimui teritorijose padaryti tiek ekonomiškai, tiek administraciniu požiūriu patrauklesnį. Tai sudarytų prielaidas daugiau ūkininkų užsiimti būtent šia nykstantiems paukščiams ir kitoms gamtos vertybėms svarbia veikla.

- Rengiamas dydilicos seminarų ciklas, kuriami bus aptariamas buveinių tvarkymas ir agrarinės aplinkosaugos priemonės, siekiant suteikti praktinių žinių institucijoms ir ūkininkams.

- Jau prasidėjo paruošiamieji darbai 2025 m. ganymo sezonui, kuris ne už kalnų. Vykdoma aptvarų ir infrastruktūros patikra ir planuojamas dar dvių aptvarų įrengimas.

Projekto naujienas galite sekti:

LOD interneto svetainėje (www.birdlife.lt/life-farms-for-birds) ir „Facebook“ paskyroje (www.facebook.com/LifeFarmsforBirds).

Bendrai finansuoja Europos Sajunga. Šiame straipsnyje išreiškiamas požiūris yra vien tik jo autorių ir nebūtinai atspindi oficialią Europos Sajungos ar CINEA nuomonę. Nei Europos klimato, infrastruktūros ir aplinkos vykdomoji agentūra (CINEA), nei Europos Sajunga nėra atsakingos už straipsnyje teikiamos informacijos panaujodimą.

LIFE Farms
for Birds

Bendrai finansuoja
Europos Sajunga

Lietuvos
Respublikos
aplinkos
ministerija

© Darius Musteikis

SAUGOMIEMS PAUKŠCIAMS IŠKELTA 10 DIRBTINIŲ LIZDŲ IR 80 INKILŪ

Darius MUSTEIKIS, Justina KULIEŠĖ, Liutauras RAUDONIKIS

2024 m. Lietuvos ornitologų draugija (toliau – LOD), tėsdama kasmetines saugomų rūšių lizdaviečių apsaugos tradicijas, pritarus Valstybinei miškų urėdijai, iškėlė 10 dirbtinių lizdų plėšriesiems miško paukščiams ir abiejų rūšių gandram. Taip pat iškelta net 80 inkilų paprastiesiems pelėsakaliams, pelėdoms ir didiesiems dančiasnapiams.

2 lizdai juodiesiems gandram, 1 lizdas baltajam gandrui

Intensyvūs miškų kirtimai ir natūralių lizdaviečių trūkumas skaudžiai atsiliepia nykstančioms ir retoms paukščių rūšims. Juodieji gandrai (*Ciconia nigra*) yra senų miškų gyventojai, krauna lizdus miško gilumoje ir ypač jautrūs žmonių trikdymui. Rūšies paplitimą ir būklę lemia du pagrindiniai veiksnių – maitinimuisi tinkamų seklių vandenų ir perėjimui būtinų nuošaliose miško vietose esančių stambių medžių, tinkamų lizdui krauti, stoka. Mokslininkai mano, kad būtent tai nulemia blogą rūšies būklę ir stebimą jos nykimą. Tad LOD šiaisiai metais Kaišiadorių ir Ukmegės rajonuose ažuoluose įrengė 2 dirbtinius lizdus šiemis nykstantiems sparnuočiams. Abiem atvejais buvo renovuoti seni, avarinės būklės lizdai, siekiant išvengti jų iškritimo perėjimo metu grėsmės.

Dėl prastos medžio būklės išvirtus natūraliam lizdui vienas dirbtinis lizdas iškeltas baltajam gandrui Vilkaviškio r., Dumčių kaime. Čia, šalia senos sodybos, naujas dirbtinis lizdas iškeltas sename uosyje. Šie darbai buvo atlikti sodybos savininkei oficialiai kreipusis į LOD su prašymu atstatyti prarastą lizdą.

2 lizdai ereliams žuvininkams, 5 lizdai mažiesiems ereliams rėksniam

Perinčių erelių žuvininkų (*Pandion haliaetus*) Lietuvoje suskaičiuojama vos 40–50 porų. Didžiausia jų populiacija išskiriasi rytinėje Lietuvos dalyje. Nors pasukutiniai metais aptikta perint ir kitose šalies vietose, rūšies būklė vertinama kaip bloga dėl nedidelės populiacijos gausos ir ankstesnių perėjimo vietų praradimo pietinėje šalies dalyje. Tad LOD šiaisiai metais taip pat iškėlė 2 dirbtinius lizdus ereliui žuvininkui Panevėžio ir Vilniaus rajonuose.

Dirbtiniai lizdai iškelti šalia esamų natūralių lizdų, kurie buvo nudžiūvusiose pušyse ir ant labai plotų pušies viršūnių – tai kėlė grėsmę masyviems lizdamams išlikti. Šiaisiai metais Vilniaus r. ereliai žuvininkai perėjo nudžiūvusiame medyje ir išperėjo bent du jauniklius. Jaunikliai spėjo palikti lizdą prieš pat audrai nuverčiant nudžiūvusią pušį. Ornitologo Roberto Aksinto stebėti jaunikliai drauge su tėvais šalia Arvydų žuvininkystės tvenkinį iškeltą dirbtinį lizdą naudojo maistui perduoti, t. y. patelė vis pasitikdavo patiną su maistu dirbtiniame lizde.

Gaminamas lizdas baltiesiems gandram

© Darius Musteikis

Panevėžio r. pora vis dėlto vėl bandė sukrauti lizdą toje pačioje plonoje pušyje (kurioje pernykštis lizdas išbyrėjo), tačiau ir vėl nesėkmingai. Šalimais esančio dirbtinio lizdo neužémė, tad telieka tikėtis, jog 2025 m. šios dvi poros įsikurs įrengtuose dirbtiniuose lizduose.

Nors Lietuva sudaro vos 1,5 % ES teritorijos, mūsų šalyje peri maždaug 20 % Europos Bendrijos mažųjų erelių réksnių (*Clanga pomarina*) populiacijos. Šiais metais LOD iškėlė 5 dirbtinius lizdus šiems plėšriems paukščiams: 4 dirbtinius lizdus Ukmergės r. ir 1 – Kaišiadorių rajone. Visi lizdai iškelti ažuoluose pakeliant senus avarinės būklės natūralius lizdus. Vieinas lizdas iškeltas šalimais esančiam ažuole, nes natūralus lizdas buvo jau nudžiūvusioje drebuleje, o aplinkiniai medžiai, drebulės ir kiti lapuočiai išvartyti vėjo. Būtent šiame natūraliame lizde dar šiaiš metais mažasis erelis réksnys perėjo ir susilaukė jauniklio. Deja, vėliau atvykus Dariui Musteikiui jauniklis lizde neberastas – galimai sunaikintas plėsrūnų.

40 inkilų didiesiems dančiasnapiams

LKA kelialoju klubo nariai bendradarbiaudami su LOD iškėlė 40 inkilų didžiajam dančiasnapiui

Gaminamas lizdas juodiesiems gandram

© Darius Musteikis

Lizdas mažiesiems ereliams réksniams

© Darius Musteikis

(*Mergus merganser*). Visi inkilai iškelti prie sraunių upių, tokią kaip Žeimena, Ūla, Šventoji, Jūra, kuriose aptinkamas šis uoksuose perintis ir neseniai išsaugomų rūšių sąrašo išbrauktas paukštis. Beje, rūšies būklė pagerėjo ir dėl žmonių pagalbos, nes per dešimt metų vien LOD ir jos remėjų déka prie daugelio Lietuvos upių šiems sparnuočiams iškelta daugiau nei keli šimtai inkilų. Tai yra reali ir labai svarbi pagalba rūšiai, nes didysis dančiasnapis dažnai neranda perėti tinkamų vietų pirmiausia dėl natūralių uoksų stokos. O ant ž-

Inkilai mažiesiems apuokams, naminėms pelėdoms ir paprastiesiems pelėsakaliams © Darius Musteikis

mës, po įvairia priedanga perintys paukščiai dažnai nukenčia nuo sausumos plëšrūnų.

Dar vienas svarbus momentas, kad dalyje išskeltų inkilų, kuriuose neįskuria didieji dančiasnapiai, apsigyvena klykuolės arba naminės pelėdos, t. y. rūsys, kurioms taip pat trūksta veisimosi vietų.

15 inkilų naminėms pelėdoms, 5 – mažiesiems apuokams, 20 – pelėsakaliams

LOD, bendradarbiaudama su bendrove „Žilinskis ir Co“, iškélė 40 inkilų šalia rekonstruojamos 80 km ilgio aukštostos įtampos elektros perdavimo oro linijos, nusidriekusios nuo Trakų Vokės iki Nemenčinės ir kertančios tiek atvirą kraštovaizdį, tiek didelį miškų masyvą. Tokių darbų privalomą įgyvendinimą numatė minėtos linijos rekonstrukcijos darbus užsakęs Lietuvos elektros perdavimo tinklo operatorius AB „Litgrid“. Minėtos įmonės sprendimas priimtas tēsiant bendradarbiavimą su LOD po bendrai įgyvendinto ES LIFE programos 2014–2018 m. finansuoto projekto „Paukščių apsaugos priemonių įdiegimas Lietuvos aukštostos įtampos elektros energijos perdavimo tinkluose“. Būtent šiame projekte pradėta spręsti paukščių apsaugos problemas aukštostos įtampos elektros perdavimo linijų tinkluose. Vienas iš projekto darbų buvo inkilų pelėsakaliams kėlimas rekonstruojant ar naujai statant aukštostos įtampos elektros perdavimo linijas. Džiugu, kad AB „Litgrid“ pritarė LOD iniciatyvai, jog palei rekonstruojamas linijas miškinose teritorijose, kurios nėra tinkamos pelėsakaliams

pereti, gali būti keliami inkilai pelėdoms (naminėms, lututėms) ar mažiesiems apuokams.

Inkilai išskelti artimoje rekonstruojamos aukštostos įtampos linijos aplinkoje, kur elektros linijos stulpų aukštis siekia 60–70 m, laidai yra gerokai virš miško. Šie laidai nekelia grėsmės nei pelėsakaliui (*Falco tinnunculus*), nei naminei peleldai (*Strix aluco*) ar mažajam apuokui (*Asio otus*). Norime atkreipti dėmesį, kad miénėto LIFE projekto metu išskeltuose inkiliuose įvairose šalies vietose pelėsakaliai sėkmingai peri iki šiol.

Visi šie darbai buvo atlikti siekiant gerinti saugomų paukščių perejimo sąlygas. Jie negalėjo įvykti be 1,2 % GPM, LKA keliautojų klubo ir „Litgrid“ iniciatyvos, kuri numato privalomą tokią darbų finansavimą vykdant elektros perdavimo linijų rekonstrukcijos darbus. Dirbtinius lizdus ir inkilus kėlė ornitologas aukštaliypis Darius Musteikis, arboristas Tautvydas Kuodys, Vytautas Stonkus, Donatas Ruzgas ir pagalbininkas Skaidrius Juška.

Dirbtinius lizdus ir inkilos gamino MB „LDD grupė“ (<http://www.dariaus-inkilai.lt>).

Lietuvos ornitologų draugija dėkoja visiems, prisidėjusiems prie šių lizdų ir inkilų atsiradimo. 2025 m. ir toliau planuojama tęsti pradėtus darbus, prižiūrėti jau įrengtas lizdavietes ir įrengti dar daugiau dirbtinių lizdaviečių ir inkilų. Prisidėti prie šių darbų kviečiame skiriant 1,2 % GPM Lietuvos ornitologų draugijai.

LIETUVOJE APTIKTAS ERELIS ŽUVININKAS IŠ NORVEGIJOS

Ričardas PATAPAVIČIUS

*Lietuvoje rudens migracijos laikotarpiu ereliai žuvininkai (*Pandion haliaetus*) nėra didelė retenybė, nes matomi ir į žiemavietes migruojantys individai iš toliau į šiaurę esančių kraštų, kur jie nepalyginamai gausesni nei Lietuvoje. Tai ašku pagal mūsų šalyje aptinkamus tuose kraštuose žieduotus paukščius. Iki šių metų liepos 1 d. Lietuvos paukščių žiedavimo centro (PŽC) duomenų bazėje užfiksoti 49 užsienyje žieduotų žuvininkų aptikimo Lietuvoje atvejai. Iš jų visų daugiausia, net 35, buvo žieduoti Suomijoje. Toks palyginti nemažas Lietuvoje aptiktų Suomijoje žieduotų žuvininkų skaičius fiksuojamas dėl dviejų priežasčių. Pirma, toje šalyje jų sužieduojama tikrai daug. Pavyzdžiu, per 47 metus (1974–2020 m.) jų sužieduota beveik 55,4 tūkst. (<https://rengastus.helsinki.fi/tulokset/Rengastus/laji/PANHAL, 2024-11-26>). Antra, dauguma šių paukščių iš žiemavietes Afrikoje piečiau Sacharos dykumos, o pavasarį atgal į perėjimo vietas migruoja per Lietuvą.*

Norvegijoje žedu BALTA 1.0K paženklintas erelis žuvininkas prie Papio ež., Šalčininkų r., 2024-09-14
© Victoria Cherepkova

Lietuvos PŽC neseniai gavo Victorios Cherepkovos pranešimą apie 2024 m. rugėjo 14 d. Šalčininkų r. prie Papio ežero nufotografuotą skrendantį erelį žuvininką. Tai 50-as užsienyje žieduoto šios rūšies paukštis aptikimas Lietuvoje. Atsiustoje nuotraukoje ant dešinės paukštis kojos pastaibio buvo galima nesunkiai identifikuoti spalvinį žiedą BALTA 1·0K. Netrukus iššiaiskinta, kad tai Norvegijoje žieduotas paukštis, o kolegos iš tos šalies PŽC operatyviai atsiuntė informaciją su jo žiedavimo duomenimis. Šis paukštis, dar neskaidantis jauniklis, žieduotas 2022 m. liepos 18 d. Hedmarko apskrityje. Atstumas nuo žiedavimo iki aptikimo vietas 1063 km, kryptis nuo žiedavimo vietas į aptikimo vietą (azimutas) 133°, laiko tarpas nuo žiedavimo iki aptikimo 789 d. (2 m. 1 mėn. 27 d.). Tai pirmas žinomas Norvegijoje žieduoto žuvininko aptikimas Lietuvoje. Be to, iš visų Lietuvos aptiktų užsienyje žieduotų šios rūšies paukščių jo žiedavimo vieta yra toliausiai į vakarus.

Iš kur, iš kažkur į vakarus ar į rytus nuo Baltijos jūros, jis atskrido į Lietuvą? Deja, tikslus atsakymas iš klausimą neįmanomas. Tai priklauso nuo to, kur tas paukštis praleido 2024 m. vasarą. Jeigu jis po (antrosios savo gyvenime) pavasarinės migracijos 2024 m. buvo sugrižęs į Norvegiją ar į Švediją, tai į Lietuvą pateko perskrisdamas Baltijos jūrą. Bet galimas ir kitas scenarijus. Gal 2024 m. pavasarį, grįždamas iš žiemavietės, patraukė ne vakarine, o rytinė Baltijos jūros pakrante ir vasarą praleido bet kur į rytus nuo šios jūros. Tai mažai tikėtina, bet tikrai neatmestina. Tokiu atveju šiai metais, migruojant link žiemavietės, perskrusti Baltijos jūros jam nereikėjo.

Lietuvoje žinomi ir trijų Švedijoje, t. y. taip pat į vakarus nuo Baltijos jūros, žieduotų erelių žuvininkų aptikimai. Visi šie paukščiai į Lietuvą pateko tikrai perskrisdami Baltijos jūrą, nes visi aptiki, nors ir ne tais pačiais metais, bet rugėjo pradžioje (3, 4 ir 5 d.), ir, svarbiausia, pirmaisiais savo gyvenimo metais. Tai gi akivaizdu, kad migruodami link žiemaviečių žuvininkai iš Skandinavijos kartais, bet tikrai nedažnai perskrenda Baltijos jūrą į jos rytinę pakrantę. Švedijoje per tą patį kaip ir Suomijoje 47 metų (1974–2020 m.) laikotarpį jų sužieduota 15,4 tūkst. (<https://www.euring.org/data-and-codes/ringing-totals>, 2024-11-26). Tai taip pat nemažai, bet 3,6 karto mažiau nei Suomijoje, bet Lietuvoje jų aptikta net 11,7 karto mažiau nei Suomijoje žieduotų. Ivertinus šiose dviejose valstybėse sužieduotų erelių žuvininkų nevienodą skai-

Lietuvoje aptiktų užsienyje žieduotų erelių žuvininkų žiedavimo vietas (raudonos žymės). Švedijoje ir Norvegijoje žieduotų individų aptikimo vietas Lietuvoje (žaliros žymės) linijomis sujungtos su jų žiedavimo vietomis

čių, iš Švedijos Lietuvoje aptikta 3,2 karto mažiau nei iš Suomijos, vadinas, migruodami jie perskrenda Baltijos jūrą, nors tai néra jų rudeninės migracijos kryptis, bet kartais dėl neaiškių priežasčių taip tikrai atsintinka.

FIRST RECORD OF OSPREY RINGED IN NORWAY IN LITHUANIA

Ričardas PATAPAVIČIUS

Summary. A total 49 Ospreys ringed abroad were known as recorded in Lithuania until the 1st of July, 2024. The most of them ($n = 46$) have been ringed in the countries on the eastern shore of the Baltic sea (Finland, Estonia, Latvia, Poland) and only 3 birds have been ringed on the western shore the Baltic sea (Sweden). The other one bird ringed on the western shore of the Baltic sea was ringed in Norway as nestling on 18th of July, 2022, and was observed in Lithuania on the 14th of September, 2024.

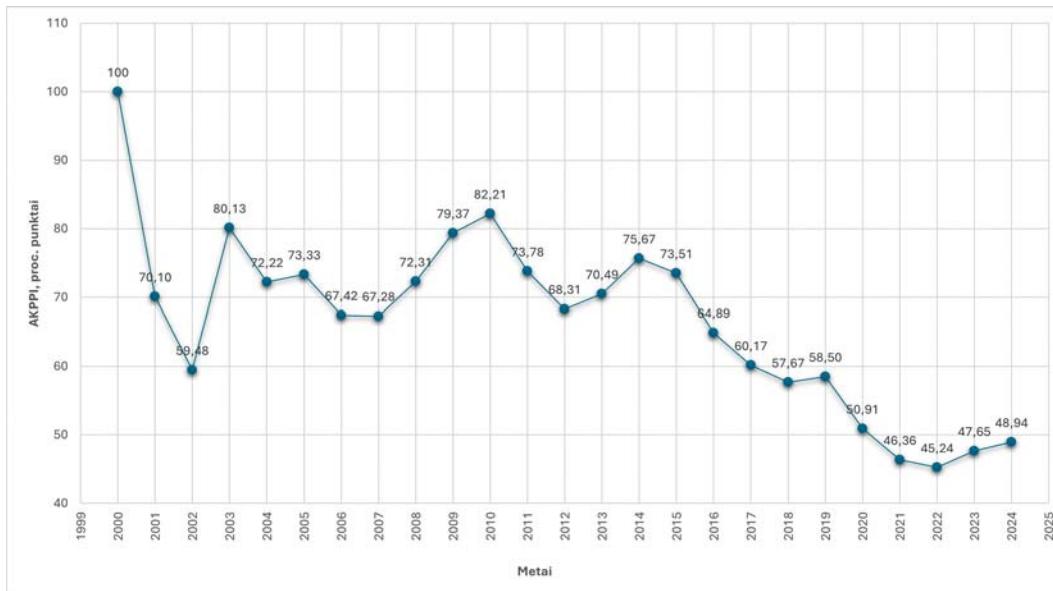
ĮPRASTŲ AGRARINIO KRAŠTOVAIZDŽIO PAUKŠČIŲ POPULIACIJŲ KAITA: JAU ŽINOMI 2024 M. TYRIMO REZULTATAI

Gintaras RIAUBA,
Liutauras RAUDONIKIS

© Robertas Patronaitis

Lietuvos ornitologų draugija (LOD) nuo 1994 m. vykdo įprastų kaimo kraštovaizdžio paukščių populiacijų gausos stebėseną. Šis darbas susideda iš paukščių apskaitų, kurias įvairiose Lietuvos vietose vykdo savanoriai stebėtojai. Duomenų skaitmeninimą (ivedimo į specialią duomenų bazę), jų kokybės tikrinimą bei įvertinimą (validavimą) ir populiacijų gausos indeksų apskaičiavimą atlieka profesionalūs ornitologai. Apskaitų duomenys naudojami kasmečiams Agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijų indeksams (toliau – AKPPI) apskaičiuoti. Šie duomenys pirmiausia pateikiami Europos mastu įprastų paukščių gausos stebėsenos programos koordinuojančiai Europos paukščių apskaitų tarybai (European Bird Census Council, EBCC), kuri savo ruožtu atlieka visas Europos paukščių populiacijų gausos pokyčių vertinimą. Lietuvoje AKPPI naudojamas kaip universalus visos biologinės įvairovės būklės vertinimo žemės ūkio kraštovaizdyje rodiklis, kuris teikiamas Europos statistikos tarnybai EUROSTAT ir Ekonominiu bendradarbiavimo ir plėtros organizacijai EBPO. Žemės ūkio kraštovaizdžio paukščių populiacijų gausos rodiklis Lietuvoje yra sudėtinė Bendrosios žemės ūkio politikos lėšomis įgyvendinamų programų stebėsenos ir vertinimo sistemų dalis, todėl AKPPI tyrimus Lietuvoje užsako ir finansuoja LR žemės ūkio ministerija. Kitų šalių ar tarptautinės gamtosauginės organizacijos, tarp kurių daugiausia BirdLife International partneriai, šiuos rodiklius naudoja vertindamos Bendros žemės ūkio politikos poveikį biologinei įvairovei Europos ar atskirų šalių mastu. Lietuvoje tai daro tiek LOD, tiek kitos mūsų šalies gamtinės organizacijos, kurioms tai rimtas pagrindas reikalauti palankesnės nacionalinės žemės ūkio politikos. Svarbu paminėti, kad šiuo metu tai vienintelis oficialus rodiklis, rodantis biologinės įvairovės būklę mūsų šalies agrariname kraštovaizdyje, todėl šis darbas neparastai svarbus siekiant tvaresnio ir palankesnio aplinkai ūkininkavimo. Europos Komisija taip pat stebi šiuos nacionalinius rodiklius ir atitinkamai reaguoja skirdama finansinę paramą žemės ūkio sektorui. Taigi, kartu su LOD savanoriais mes tiesiogiai dalyvaujame formuojant Lietuvos žemės ūkio politiką. Ir mūsų balsas, pagristas ilgamečiais konkrečiais tyrimais, nelieka negirdimas.

1 pav. Lietuvos agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijų indikatoriaus reikšmių dinamika 2000–2024 m. laikotarpiu

LOD TYRIMŲ REZULTATAI

Lietuvos agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijos pastaraisiais dešimtmeciais patiria didelius pokyčius, kurių tendencijos kelia susirūpinimą tiek mokslininkams, tiek aplinkosaugos specialistams. Šiame straipsnyje pristatomomi 2000–2024 m. AKPPI tyrimo rezultatai, atskleidžiantys ilgalaikius išprastų agrarinio kraštovaizdžio paukščių populiacijų pokyčius Lietuvoje.

Pagrindinis šio tyrimo tikslas – užtikrinti išprastų agrarinio kraštovaizdžio paukščių rūšių populiacijų stebėsenos tėstinumą ir nustatyti jų gausos pokyčius. Tyrimo metu atliekamas 14-os išprastų agrarinio kraštovaizdžio paukščių rūšių, dar vadinančių indikatoriniemis, populiacijų vertinimas. Indikatorių rūšių parinkimas derinimas su visos Europos mastu tokias apskaitas organizuojančiomis ir prižiūrinčiomis institucijomis. Tai būtina norint turėti ir atitinkamai vertinti apibendrintus duomenis Europos mastu. Čia būtina paminėti, kad atskirų šalių indikatorių rūšių sąrašas kažkiek skiriasi, priklausomai nuo tam tikrų rūšių paplitimo ypatumų. Lietuvoje AKPPI tyrimo tikslinės rūšys yra šios: baltasis gandras (*Ciconia ciconia*), griežlė (*Crex crex*), paprastoji pempė (*Vanellus vanellus*), dirvinis vieversys (*Alauda arvensis*), šelmeninė kregždė (*Hirundo rustica*), pievinis kalviukas (*Anthus pratensis*), geltonoji kiobelė (*Motacilla flava*), paprastoji kiauliukė (*Saxicola rubetra*), rudoji devynbalsė (*Sylvia communis*), paprastoji medšar-

Griežlė (*Crex crex*).
Šilutės r., 2016-06-13 © Dalia Račkauskaitė

kė (*Lanius collurio*), paprastasis varnėnas (*Sturnus vulgaris*), karklažvirblis (*Passer montanus*), dagilis (*Carduelis carduelis*) ir geltonoji starta (*Emberiza citrinella*). 2024 m. paukščių apskaitos buvo atliekamos 97 skirtinose teritorijose visoje Lietuvoje (2 pav.), užtikrinant šios ilgalaikės stebėsenos programos duomenų reprezentatyvumą ir stebėsenos nuoseklumą.

Vertinant 2000–2024 m. tyrimų laikotarpio tikslinių paukščių rūšių duomenis nustatyta, kad bendras AKPPI rodiklis 2024 m. sumažėjo 51 % punktu

Šelmeninė kregždė (*Hirundo rustica*).
Molėtai, 2022-07-05 © Vaida Poznėkaitė

ir siekė 48,9 %. Taigi galima teigti, kad vidutinis paukščių populiacijų gausos mažėjimo greitis siekė 2,04 % per metus. Didžiausias išprastų paukščių populiacijų nuosmukis fiksotas 2022 m., kai AKPPI reikšmė buvo pasiekusi 45,2 % ribą. Per pastaruosius dvejus metus stebimas nedidelis AKPPI rodiklio augimas: palyginti su 2022 m., 2024 m. AKPPI rodiklio reikšmė padidėjo 3,7 % punktais (1 pav.). Tai mes hipotetiškai siejame su mažesniu pesticidų naudojimu ir sumažėjusiomis melioracinių sistemų atkūrimo apimtimis paskutiniaisiais metais.

Vertinant bendrą AKPPI vertės pokyčių per visą tyrimų laikotarpį tenka konstatuoti, kad agrarinio kraštovaizdžio paukščių, o kartu ir visos biologinės įvairovės būklė ir toliau blogėja. Pagrindiniai paukščių populiacijų nykimą lemiantys veiksnių tiek Lietuvoje, tiek Europoje siejami su intensyvėjančiu žemės ūkiu. Vertinama, kad Lietuvoje didžiausią neigiamą poveikį išprastų kaimo paukščių populiacijų gausai gali turėti pievų ploto mažėjimas (jų vertimas ariamaja žeme vertinamas kaip tiesioginis paukščiams svarbių buveinių naikinimas), ankstyvas šienavimas ir intensyvi pasėlių priežiūra (tiesioginė grėsmė kai kurių paukščių lizdams ir jaunikliams), intensyvus pesticidų naudojimas (vabzdžių ir kitų bestuburių naikinimas, dėl ko skursta paukščių mitybinė bazė), paukščiams svarbių kraštovaizdžio elementų naikinimas ir žemės sausinimas (naikinamos ar skurdinamos paukščių buveinės). Vertinama, kad pastaruoju metu paukščių gausos po-

kyčius gali lemti ir su klimato kaita siejami veiksniai, tokie kaip kintantis drėgmės ir temperatūros režimas, pasikartojančios sausros ar potyniai. Vakarų Europos šalyse tokie procesai siejami ir su dirvožemio nuančinimu – tai lemia intensyvus ir nepertraukiamas ariamų plotų naudojimas daugelį metų, nedarant jokių pertraukų ir nekeiciant ūkininkavimo pobūdžio. Tai taip pat lemia paukščių mitybinės bazės blogėjimą.

Tyrimo metu surinkti duomenys leidžia vertinti ir atskirų paukščių rūšių gausos kitimo tendencijas. Aparčioje pateikiame visų tikslinių rūsių populiacijų gausos pokyčių vertinimą 2000–2024 m. laikotarpiu.

Baltasis gandras (*Ciconia ciconia*). Populiacija vertinama kaip stabili, nors trumpuoju laikotarpiu (2014–2024 m.) stebimas vidutinis mažėjimas, 2,9 % per metus. Pagrindinės nykimo priežastys: pievų parverimas ariamomis žemėmis, buveinių praradimas dėl melioracijos, sumažėjęs atvirų šlapų teritorijų plotas.

Griežlė (*Crex crex*). Populiacija mažėjo sparčiai – 6,6 % per metus, 2024 m. siekė tik 14,4 %, palyginti su 2000 metais. Pagrindinės nykimo priežastys: pievų naikinimas, nepalankios šienavimo technologijos, pievų sausinimas, bendras žemės ūkio intensyvėjimas ir chemizacija.

Paprastoji pempė (*Vanellus vanellus*). Populiacija mažėjo nežymiai, tačiau nuo 2014 m. nykimas tapo statistiškai reikšmingas ir siekė 4,4 % per metus. Pagrindinės nykimo priežastys: žemės ūkio intensyvinimas, ariamų dirvų ir pievų sausinimas, jų persejimas paukščių perėjimo metu, lizdų su dėtimis ir jauniklių žuvimas pavasarinių žemės darbų metu.

Dirvinis vieversys (*Alauda arvensis*). Populiacija mažėjo vidutiniui greičiu, iki 51,4 %, vidutiniškai 2,1 % per metus, tačiau pastaraisiais metais stabilizavosi. Pagrindinės nykimo priežastys: maisto trūkumas ariamose žemėse, insekticidų ir herbicidų tiesioginis ir netiesioginis poveikis, trašų netiesioginis poveikis, kai labai sutankęjų javų pasėliai paukščiams apskritai nebetinka gyvenimui.

Šelmeninė kregždė (*Hirundo rustica*). Populiacija mažėjo vidutiniu tempu (apie 2,7 % per metus), tačiau pastarajį dešimtmetį gausumo mažėjimas tapo spartesnis (4,1 % per metus). Pagrindinės nykimo priežastys: užsandančių pastatai, mažėjančios vabzdžių populiacijos dėl intensyvaus pesticidų naudojimo ir gyvulininkystės ūkių skaičiaus mažėjimo.

Pievinis kalviukas (*Anthus pratensis*). Populiacija mažėjo vidutiniu tempu, vidutiniškai 2,1 %

per metus, pastarajį dešimtmetį nykimas tapo dar greitesnis – 8,3 % per metus. Pagrindinės nykimo priežastys: pievų suarimas, drėgnų buveinių mažėjimas, gyvulininkystės ūkių skaičiaus mažėjimas.

Geltonoji kielė (*Motacilla flava*). Vertinant visą tyrimų laikotarpį populiacija rodo nežymią gausėjimo tendenciją, tačiau šis pokytis nėra statistiškai reikšmingas. Populiacijos gausos indeksas nuo 2000 m. sumažėjo 6,2 %. Rūsiis gausėnė ten, kur yra natūralesnių pievų (ivairiarūsių, mozaikiškesnių), jose ganomų gyvulių.

Paprastoji kiauliukė (*Saxicola rubetra*). Populiacija mažėjo vidutiniu tempu, vidutiniškai 3,5 % per metus). Pagrindinės nykimo priežastys: žemės ūkio intensyvinimas, pievų suarimas, tinkamų buveinių nykimas.

Rudoji devynbalsė (*Curruca communis*). Per visą tyrimų laikotarpį gausa nežymiai svyrapavo, tačiau populiacija išliko stabili ar net nežymiai gausėjo. Nuo 2014 m. stebėtas gausumo mažėjimas, vidutiniškai 2,6 % per metus. Pagrindinės nykimo priežastys: krūmynų naikinimas, plėšrūnų, ypač naminių kačių povankis, vabzdžių populiacijų mažėjimas.

Paprastoji medšarkė (*Lanius collurio*). Populiacija mažėjo vidutiniškai 3,2 % per metus), o pastarajį dešimtmetį nykimas paspartėjo iki 8,1 % per metus. Pagrindinės nykimo priežastys: krūmų ir kitų kraštovaizdžio elementų naikinimas, vabzdžių populiacijų mažėjimas, mažėjantis kraštovaizdžio mozaikišumas.

Paprastasis varnėnas (*Sturnus vulgaris*). Populiacija statistiškai reikšmingai mažėja vidutiniškai 5 % per metus. Pagrindinės nykimo priežastys: bendro pievų ploto mažėjimas, lauke laikomų gyvulių skaičiaus sumažėjimas. Vietomis gausos sumažėjimą galimai lemnia bestuburių nykimas ir iškeliamų inkilų skaičiaus mažėjimas.

Karklažvirblis (*Passer montanus*). Populiacija laikoma stabilia, nors fiksuojamas nežymus gausos mažėjimas, vidutiniškai siekiantis 1,6 % per metus. Pagrindinės nykimų galinčios spartinti priežastys siejamos su intensyvėjančiu žemės ūkiu, ypač pesticidų naudojimu ir galimu maisto trūkumu dėl laukinių augalų (pikržolių, tokų kaip takažolės, kiaulpienės, trikertės žvaginės ir kt.) nykimo.

Dagilis (*Carduelis carduelis*). Viena sparčiausiai nykstančių rūsių, nes per tyrimų laikotarpį populiacija sumažėjo daugiau nei 60 %. Tai sparčiausiai iš visų 14 rūsių nykstanti paukščių rūsis. Pagrindinės nykimo priežastys: vabzdžių ir laukinių augalų (kai

Paprastoji pempė (Vanellus vanellus).
Paluknio pievos, Trakų r., 2023-03-18 © Rokas Mizeikis

kurių pikržoliems laikomų augalų sėklas – svarbus dagilių maisto šaltinis tiek veisimosi metu, tiek žiemą) sumažėjimas dėl pesticidų naudojimo.

Geltonoji starta (*Emberiza citrinella*). Populiacija gana stabili, pastarajį dešimtmetį stebėtas net nedidelis gausos padidėjimas. Manoma, kad populiacijos gyvybingumui palankios šiltos žiemos, sutrumpeję laikotarpiai, kai žemės paviršių dengia ištisinė gilaus sniego danga.

Jei pažiūstate įprastus mūsų krašto paukščius, gebate atskirti jų rūsius ne tik pagal išvaizdą, bet ir iš jų giesmių, nebijote prisiūmti atsakomybės dėl paukščių apskaitų atlikimo jums paskirtose vietose, kviečiame tapti įprastų paukščių apskaitų vykdymo!

Taškinį paukščių apskaitų vykdymas turi tam tikrų iššūkių, nes reikia laikytis gana griežtų metodinių reikalavimų. Svarbiausi iš jų yra tokie:

- Paukščių apskaitos atliekamos viename apskaitos maršrute, kuriame bemaž tolygiai išdėstoma 20 apskaitos taškų.

- Paukščiai registruojami tik konkrečiuose taškuose, lygiai 5 minutes. Suregistravus paukščius viename taške, judama į kitą, kuriame vėl 5 minutes bus registruojami Jame esantys paukščiai.

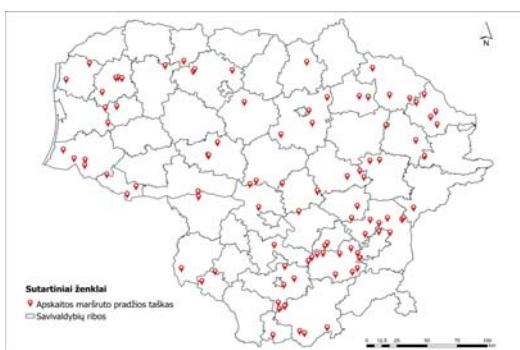
- Apskaitos atliekamos anksti ryte, tekant saulei, bet ne ilgiau kaip 4 valandas po saulės patekėjimo (tai didžiausio paukščių aktyvumo metas ir 20 apskaitos taškų parinkta tam, kad apskaita neužtruktų per ilgai).

Dagilis (*Carduelis carduelis*).
Šventoji, 2024-06-11 © Vida Laukžemienė

Karklažvirblis (*Passer montanus*).
Vyžuonos, Utenos r. © Jonas Janušauskas

2 pav. AKPPI duomenims rinkti naudojamą taškinį
paukščių apskaitų maršrutų pasiskirstymas Lietuvoje 2024 m.

• Per sezoną viename maršrute atliekamos dvi apskaitos: pasirinktą dieną balandžio 20 d. – gegužės 15 d. (pirmoji apskaita) ir gegužės 16 d. – birželio 15 d. (antroji apskaita).

• Pradėjus vykdyti apskaitas tuose pačiuose maršrutuose jas reikia testi kasmet.

Jei šie reikalavimai atrodo įgyvendinami ir esate pasiryžę prisijungti prie paukščių apskaitų vykdytoju komandos, kurios darbas nepaprastai svarbus ir prasminges saugant biologinę įvairovę agrariniame kraštovaizdyje, informuokite mus el. paštu gintaras.riauskas@outlook.com

ba@birdlife.lt. I jūsų laiškus atsakysime pateikdami detalią taškinį apskaitų vykdymo metodiką ir pradėsime derinti jums tinkamą apskaitų vykdymo vietą.

Pabaigoje norime padėkoti aktyviausiems iprastų paukščių apskaitų vykdytojams, be kurių indėlio ir pagalbos nebūtume turėj galimybės surinkti ilgamečių duomenų apie paukščių gausos pokyčius. Šiuo metu savo stebėjimus tėšia: Vidmantas Adomonis, Robertas Akstinas, Ginta Ambražaitė, Jonas Arbačiauskas, Andrius Bakanavičienė, Remigijus Bakanavičius, Dainius Baronas, Modestas Bružas, Liudas Būčys, Arūnas Čerkauskas, Eugenijus Drobėlis, Daina Gailiušaitė, Lina Galatiltė, Lilija Ivanovienė, Kęstutis Jarimaičius, Austėja Jasinskytė, Marius Karlonas, Petras Kurlavičius, Gvidas Laukaitis, Tadas Laurinaitis, Renata Mackevičienė, Marijonas Mackevičius, Simona Minkevičius, Vaiva Narušienė, Daiva Norkūnienė, Nerijus Padleckis, Egle Pakšytė, Gediminas Petkus, Žydrūnas Preikša, Jurgita Pribušauskienė, Gintaras Riauba, Grita Skujienė, Asta Stapulionytė, Birutė Stukė, Jolanta Šabūnaitė, Irmantas Šalaševičius, Mindaugas Šeškus, Jonas Šiurys, Povilė Šlepetytė, Laimonas Šniaukšta, Talvydas Špiliauskas, Irma Vaičiūnaitė, Kamile Vasarevičiūtė. Visiems jiems labai ačiū tiek gamtosauginių organizacijų, tiek paukščių vardu!

Ornitofaunistiniai stebėjimai Lietuvoje 2024– 2025 m. žiemą

Parengė Saulius KARALIUS

Ši 2024–2025 m. žiemą pastebėtų paukščių suvestinė parangta pagal Lietuvos ornitofaunistinės komisijos (LOFK) sudarytą paukščių sąrašą. Pateikiama tik konkreti informacija – paukščio rūsiis (porūsiis), stebėjimo data ir vieta, stebėtų paukščių skaičius, kai kuriais atvejais – ir jų lytis bei amžius.

Kai kurių rūsių paukščių stebėjimams reikia pildyti specialei LOFK anketa. Ją rasite www.birdlife.lt/index.php/lofk/ (lietuviu ir anglų kalbomis).

Informaciją, apie kokias paukščių rūsiis ir kokiu laikotarpiu LOFK renka stebėjimus, rasite <http://www.birdlife.lt/index.php/lofk/lt-pauksciai/>.

Jūrinis bégikas (*Calidris maritima*). Melnragė, Klaipėda, 2025-01-14 © Irina Baltrūnienė

Kiekvieno stebėjimo pabaigoje skliausteliuose įrašyta stebėtojo (-ų) pavardė (-ės), taip išsaugoma konkretaus atvejo stebėtojo autorystė.

Sutrumpinimai:

[VS] – vėlyvas stebėjimas;

[AS] – ankstyvas stebėjimas;

[15] – kelintą šios rūšies registracija Lietuvoje;

[DB] – didelis būrys.

MAŽOJI GULBĖ (*Cygnus columbianus*)

2024-12-02 apie 20 paukščių laukuose ties Petraiciiais, Šakių r. (A. Petraška), 12-04 14-os paukščių būrelis praskrido PV kryptimi Ventės rage (V. Jusys), 12-06 viena praskrido Kogalyje (S. Karalius), 12-07 šeši paukščiai praskrido PV kryptimi virš Naujininkų Vilniuje (R. Karapavičius), 12-14 Drevernos laukuose du individai, Klaipėdos r. (R. Alšauskas), 12-23 septyni paukščiai Gabšių tvenk., Raseinių r. (R. Pupelis), 12-24 trys gulbės Simno ž. ū. tvenk., Alytaus r. (I. Šalaševičius), 12-26 Gabšių tvenk. 1 paukštis (A. Raudonius), 12-27 pora paukščių kartu su giesmininkėmis laukuose prie Vainatrakio, Kauno r. (K. Bilinskas, A. Aleliūnas), 12-31 viena balose ties Sausgalviais (S. Karalius, A. Aleliūnas), 2025-01-26 trys paukščiai Kalesninkų tvenk., Alytaus r. (L. Dvylys).

JOUDOJI GULBĖ (*Cygnus atratus*)

2024-12-13 vieną paukštį Müšos upėje Saločiuose, Pasvalio r. (A. Naudžius).

TUNDRINĖ ŽĀSIS (*Anser serrirostris*)

2024-12–2025-01 stebeti būriai šios rūšies žąsų įvairose Lietuvos vietose.

PILKOJI ŽĀSIS (*Anser anser*)

2024-12-2025-01 – šią žiemą pilkosios žāsys buvo gausiai stebimos įvairose Lietuvos vietose.

BALTAKAKTĖ ŽĀSIS (*Anser albifrons*)

2024-12-2025-01 – šią žiemą pilkosios žāsys buvo gausiai stebimos įvairose Lietuvos vietose.

BALTASKRUOSTĖ BERNIKLĖ (*Branta leucopsis*)

2025-01-12 devyni individai stebeti Lankupių pievose, Šilutės r. (R. Alšauskas)

KANADINĖ BERNIKLĖ (*Branta canadensis*)

2024-12-23 viena žasis stebėta baloje kelyje Palanga–Klaipėda netoli Palangos (J. Mulevičius), 12-29 viena Sausgalviuose (E. Užpelkis), 2025-01-17 šeši paukščiai plaukiuoja baloje prie Sausgalvių (V. Jusys).

MANDARININĖ ANTIS (*Aix galericulata*)

2025-01-06 patinas stebėtas Šventosios upėje Ukmergės mieste tarp pėščiųjų ir pagrindinio tiltų (A. Bartkevičiūtė).

Mazoji gulbė (*Cygnus columbianus*) (dešinėje). Drevernos apylinkės, Klaipėdos r., 2024-12-14 © Rimvydas Alšauskas

URVINĖ ANTIS (*Tadorna tadorna*)

2024-12-24 dvi antys Simno tvenk., Alytaus r. (I. Šalaševičius).

PILKOJI ANTIS (*Mareca strepera*)

2024-12-01 12 paukščių stebėta Kaune, Nemuno įlankoje ties AB „Vidaus vandens kelių direkcija“ (R. Jusevičienė), mažiausiai 12 paukščių išrastojo žiemojimo vietoje Nemune, aukščiau Trijų mergelių tilto, dar 2 patinėliai žemaiu Trijų mergelių tilto (L. Dvylys), 12-06 du paukščiai stebėti Kaune, Lampédžių karjere (R. Jusevičienė), pora Čivylių tvenk., Rokiškio r. (A. Čerkauskas), 12-13 trys prie Melnragės molo (I. Baltrūnienė), 12-17 Nemune ties geležinkelio tiltu Kaune (K. Bilinskas), 12-21 penki paukščiai stebėti Kaune Nemune netoli geležinkelio tilto (R. Jusevičienė), 12-23 vienai paukštis Kalvarijos valymo įrenginių rezervuarė (I. Šalaševičius), 12-26 Vievio ež. 3 individai (R. Pupelis), 12-27 bent 50–60 paukščių tarp Kauno HE ir Jiesios pilakalnio (A. Raudonius), 3 paukščiai Lampédžių karjere Kaune (R. Jusevičienė), 12-28 dvi Vievio ež. (D. Mižeikis), viena Vievio ež. (M. Miliauskas), 2025-01-04 devyni paukščiai stebėti Kaune, Nemuno įlankoje ties AB „Vidaus vandens kelių direkcija“ (R. Jusevičienė), 01-09 patinas ir patelė Kaune Nemune, Žemuosiuose Šančiuose (A. Žilinskienė), 01-11 keturi paukščiai Vievio ež. (M. Miliauskas), 01-17 penkios matytos Nemune žemaiu Ražanausko tilto ir viena ties Kačergine (S. Medžionis), 01-18 Nemuno atkarpoje nuo Panemunės šilo iki Šančių tilto Kaune suskaičiuotos net 22 (K. Bilinskas, K. Kubiliénė).

SMAILIAUODEGĖ ANTIS (*Anas acuta*)

2024-12-01 patinėlis Nemune aukščiau Trijų mergelių tilto Kaune (L. Dvylys), 12-06 patelė Čivylių tvenk., Rokiškio r. (A. Čerkauskas), 12-13 viena patelė ant Šešupės kranto Marijampolėje (A. Žilinskienė), 12-21 porelė stebėta Kaune Nemune maždaug pusiaukelėje tarp Panemunės ir geležinkelio tiltų (R. Jusevičienė), 12-25 patinas užlietose Sausgalvių pievose (A. Raudonius), 12-26 patinas Kaune žemaiu HE užtvankos ornitologiniame draustinyje (M. Šeškus), 12-27 trys patelės ties Kauno HE, 1 patinas netoli Trijų mergelių tilto ir 1 patelė po Panemunės tiltu (A. Raudonius), 12-30 dvi stebėtos Sausgalvių pievose, Šilutės r. (M. Miliauskas), 2025-01-04 patinukas Marijampolėje Šešupėje žemaiu Vilkaviškio tilto (A. Žilinskienė), 01-07 patinukas Karklinių tvenk., Vilkaviškio r. (L. Klevinskas), 01-11 patinas Vievio ež. (M. Miliauskas), 01-18 patelė Lévens upėje Pasvalyje (A. Čerkauskas), 3 paukščiai Kaune Nemune atkarpoje Panemunės tiltas–Čiurlionio tiltas (L. Dvylys, G. Vyšniauskaitė), 01-26 stebėtas vienas individuas Kaune Nemune prie Panemunės šilo (D. Stalauskienė).

RUDAGALVĖ ANTIS (*Aythya ferina*)

2024-12-24 Dusios ež. stebėtos kelios dešimtys ruda-galvių ančių (R. Pupelis), 12-28 tarp didelio pulko laukiu Vievio ež. maitinosi vienos rudagalvės anties patinas (D. Mižeikis), 12-29 apie 30–40 paukščių praskrido mariose ties Svencelė (A. Raudonius), 2025-01-05 stebėti trys patinėliai Kuršių mariose netoli Kiaulės Nugaros (R. Alsauskas), 2 čia stebėti 01-08 (I. Baltrūnienė), 01-18 du patinai plaukiojo Paežeriu ež., Vilkaviškio r. (A. Raudonius, T. Matulevičius),

01-19 du patinai kartu su kuoduotosiomis antimis ir klykuolėmis Alaušo ež., Utenos r. (D. ir D. Norkūnai, E. Širvytė), 01-26 bent 2 paukščiai (patelė ir patinėlis) Dusios ež., Lazdijų r. (L. Dvylys).

ŠAUKŠTASNAPĖ ANTIS (*Spatula clypeata*)

2024-12-17 patelė cyplių būryje Nemune prie Šančių-Panemunės tilto Kaune (K. Bilinskas), 12-24 suaugęs patinas Žardės tvenk., Klaipėdoje (S. Karalius), 2025-01-28 patinas Šventosios upėje Šventojoje (V. Laukžemienė).

ŽILOJI ANTIS (*Aythya marila*)

2024-12-09 pirmametė patelė Pasruojės tvenk., Telšių r., 12-11 Arino ež., Molėtų r., stebėti pirmamečiai patinas ir patelė, Pravalo ež., Molėtų r., dvi patelės (A. Čerkauskas), 12-24 du paukščiai Dusios ež., Lazdijų r. (R. Jusevičienė), 12-26 stebėta Kaune Nemune netoli Radzinausko tilto (M. Šeškus), 12-29 apie 20 paukščių Luodžio ež., Zarasų r. (A. Antanavičius), 01-16 du patinai ir 8 patelės Alaušo ež. ties Sudeikiškais, Utenos r. (A. Čerkauskas), 01-18 dvi Nemune ties Vilkiškia (S. Medžionis), 01-19 trys paukščiai Alaušo ež., Utenos r. (D. ir D. Norkūnai, E. Širvytė), bent vienas paukštis Vištyčio ež., Vilkaviškio r. (A. Raudonius).

LEDINĖ ANTIS (*Clangula hyemalis*)

2024-12-01 dvi prie Kauno HE (O. Kuosa, I. Semionovas), 12-28 dvi praskrido virš Elektrėnų marių (M. Miliauskas), 12-28 dvi patelės virš Elektrėnų marių (M. Miliauskas).

JUODOJI ANTIS (*Melanitta nigra*)

2024-12-26 patelė stebėta Kauno mariose, netoli Arlaiviškių (M. Šeškus).

NUODĖGULĖ (*Melanitta fusca*)

2024-12-01 vienai paukštis tvenkiniuose prie Didžiaiškio, Mažeikių r. (R. Kinduris), 3 patelės Alaušų ež., Molėtų r. (A. Čerkauskas), 12-24 du paukščiai Dusios ež., Lazdijų r. (R. Jusevičienė), 12-25 pirmametis paukštis Gudelių ež., Šiaulių r. (A. Šimkus), 12-26 Vievio ež. ir Dusios ež. po 3 individus (R. Pupelis), 2 individai ten pat stebėti 12-28 (D. Mižeikis), 12-28 penki paukščiai Kauno mariose, Kaišiadorių r. (R. Akstinas, G. Kukta, K. Gurjazkaitė, Š. Noreikaitė, G. Svirskienė), 2 Vievio ež., 2025-01-11 čia stebėta viena (M. Miliauskas), 01-25 šeši paukščiai stebėti Dusios ež., Lazdijų r. (R. Jusevičienė).

PAPRASTOJI GAGA (*Somateria mollissima*)

2024-12-03 pirmametis paukštis jūroje ties Kopgalio molu (S. Karalius).

VIDUTINIS DANČIASNAPIS (*Mergus serrator*)

2024-12-24 vienai paukštis Dusios ež., Lazdijų r. (R. Jusevičienė), 12-27 patelė Nemune prie Panemunės tilto (A. Raudonius), 12-29 patelė Dusios ež., Lazdijų r. (I. Šalaševičius), 01-25 patinas Kauno mieste, Smetonas al. (M. Miliauskas).

ILGASNAPĖ VIŠTELĖ (*Rallus aquaticus*)

2024-12-24 viena Marijampolėje Šešupės pakrantės nendryne (A. Žilinskienė), 12-27 girdėta prie pat Merkio Paluk-

nio pievų vakarinėje dalyje (T. Povilauskas), 12-30 girdéta marių pakrantėje ties Arlaviškėmis, Kauno r. (A. Raudonius), 01-08 viena Šešupės atkarpoje prieš ligonię, Marijampolėje (A. Žilinskienė), 01-15 dviejų paukščių balsai nendrynuose Šventosios upės protakoje tarp Sartų ir Rašų ež., Kalbutiškėse, Zarasu r. (D. Norkūnienė), 01-19 girdéta Kuršių marių nendryne ties Purvynė Nidoje (A. Šimkus), 01-25 viena prie Sadauskų ež., Vilniuje (A. Michailovas).

NENDRINĖ VIŠTELĖ (*Gallinula chloropus*)

2024-12-08 trys paukščiai Šventosios upėje, Palangos sav. (V. ir V. Laukžemai), 12-10 viena laikėsi Marijampolėje, Šešupės pakrantės nendrynuose, atkarpoje prieš ligonię (A. Žilinskienė), 12-24 du paukščiai Smeltalės upelyje Klaipedoje (S. Karalius), 1 Lévens upėje Pasvalyje (D. Stepanovas), 12-28 viena Malūnų tvenk., Klaipėdoje (A. Raudonius), 12-30 Kūdrų parke prie tvenkinio, Vilniuje, stebėti 2 individai (R. Bagdzevičius).

PILKOJI GERVĖ (*Grus grus*)

2024-12-13 keturių gervės praskrido PV kryptimi virš Amalvo polderio, Marijampolės r., 1 paukštis – virš Žuvinto, Alytaus r. (G. Baublys), 12-21 dvi girdėtos Kulniškių k., Ukmergės r. (J. Aškinis), 12-22 viena praskrido Žalvarių k., Molėtų r. (K. Vasaravičiutė), 12-24 laukuose netoli Seniųjų Bernatonių k., Kauno r., 2 individai (R. Pupelis), 12-25 du paukščiai Rusnėje (V. Stankaitis), 1 paukštis praskrido virš kelio netoli Žuvinto lankytųjų centro (S. Glemžienė), 12-26 viena praskrido pro Kybartus (A. Raudonius), 12-27 vieną paukštis laukuose, Rokiškio r. (B. Stukė), 12-28 vieną paukštis laukuose netoli Babtų medelyno, Kauno r. (R. Alsauskas), 12-31 girdėta prii Kurtuvėnų, Šiaulių r. (V. Lopeta), Kaišiadoryse 1 paukštis praskrido rytu kryptimi (E. Briedis), girdeiti balsai Tumiškės miške, Zarasu r. (E. Sukackienė), 2025-01-02 šeši individai netoli Seniųjų Bernatonių k., Kauno r. (R. Pupelis), 01-03 du paukščiai praskrido pro Stulgelius, Vilkaviškio r. (A. Raudonius), 01-04 viena ties Stebuliškių k., Marijampolės r. (I. Šalaševičius), 1 praskrido virš Stulgelių k., Vikaviškio r. (A. Raudonius), 01-05 viena ties Dievogala, Kauno r. (K. Brundzaitė-Jankauskienė), 01-26 Penkių gervės šiaurės link skrido Nevėžio slėnyje šalia Raudondvario, Kauno r. (S. Medžionis), 01-27 du paukščiai praskrido šiaurės kryptimi Kulniškių k., Ukmergės r. (J. Aškinis), 2 gervės praskrido virš Amalvo polderio, Marijampolės r. (A. Žilinskienė), 01-28 viena prie Bakanausko ež., Varėnos r. (R. Akstinas), 01-30 septynių paukščių grupė virš Pravieniškių miško, Kaišiadorių r. (D. Dementavičius), 2 paukščiai praskrido rytu kryptimi Alytuje (E. Bersienevas), 01-31 du paukščiai skrido virš Gurių sodų Vilniuje (R. Karpavičius).

AUSUOTASIS KRAGAS (*Podiceps cristatus*)

2024-12-01 du ausuotieji kragai Dusios ež., Lazdijų r. (S. Medžionis), 1 Stirnių ež., Molėtų r. (A. Čerkauskas), 12-02 keturi paukščiai Alaušų ež., Molėtų r. (R. Akstinas), 12-11 du paukščiai Pravalo ež., Molėtų r. (A. Čerkauskas), 12-24 du individai Vištycio ež., Vilkaviškio r. (A. Raudonius), mažiausiai 3 paukščiai Dusios ež., Lazdijų r. (R. Jusevičienė), 14 paukščių Dusios ež., Lazdijų r. (I. Šalaševičius), 12-26 vieną Kupiškio mariose (D. Stepanovas), 12-28 stebėtas 1 paukštis Bubių tvenk., Šiaulių r. (J. Mulevičius), 2025-01-

Ilgasnapė vištėlė (*Rallus aquaticus*). Šešupė, Marijampolė, 2025-01-08 © Aušra Žilinskienė

11 du paukščiai Vievio ež. (M. Miliauskas), 01-17 vienas paukštis Šešupėje ties Gavaltuva, Marijampolės r. (I. Šalaševičius), 01-25 vieną paukštis stebėtas Dusios ež., Lazdijų r. (R. Jusevičienė), 01-26 ten pat vieną paukštis (L. Dyvylas).

RAGUOTASIS KRAGAS (*Podiceps auritus*)

2024-12-01 vieną kragą Dusios ež. pakrantėje ties Prełomčiškės piliakalniu (S. Medžionis), 12-24 penki vienoje vietoje ir keturi kitoje vietoje Dusios ež., Lazdijų r. (R. Jusevičienė), 12-26 vieną paukštis stebėtas nuo Palangos tilto (V. Stankaitis), 4 Vievio ež. (M. Miliauskas), 2025-01-04 vieną Nemune ties Kukarskės k., Šakių r. (O. Atkočaitis), 01-20 vieną matytas plaukiojantis ir vieną praskrendantis į pietus jūroje ties Nida (A. Šimkus), 01-26 du paukščiai nardė Dusios ež. ties Prełomčiškės piliakalniu, Lazdijų r. (L. Dyvylas).

RUDAKAKLIS KRAGAS (*Podiceps grisegena*)

2024-12-28 vieną individą Elektrėnų mariose (L. ir M. Šniaukštės).

JUODAKAKLIS KRAGAS (*Podiceps nigricollis*)

2024-12-06 vieną paukštį mariose Kogpalyje (S. Karalius), 12-07 tas pats paukštis stebėtas prie Melnragės molo (P. Salvador).

SLANKA (*Scolopax rusticola*)

2024-12-01 vieną paukštį pabaidytas Mituvos upės slėnyje ties Baužais, Jurbarko r. (A. Petraška), vieną pabaidytą miške netoli Dubysos, Rakavos k., Raseinių r. (A. Kasparavičius), 12-02 trys paukščiai pakelti miškeliuose aplink Dar gius, Jurbarko r., 12-05 du paukščiai pakelti Daugėliškių miške, Šakių r. (A. Raudonius), 12-06 vieną pabaidytą Vanagiškės miške, Šiaulių r. (A. Petraška), 12-07 vieną praskrido virš Mažojo Kaimelio Klaipėdoje (S. Karalius), 12-09 du paukščiai pakelti Puslaukio miške, Kuršėnų r. (A. Raudonius), 3 paukščiai Vagiškės miške, Šiaulių r. (A. Petraška),

Dirvinis sėjikas (*Pluvialis apricaria*). Karklė, Klaipėdos r., 2025-01-09 © Irina Baltrūnienė

12-10 vienas paukštis skrido ties Dapšiais, Mažeikių r. (R. Akstinas), 12-12 viena pakelta Užsilės miške, Šiaulių r., 12-19 viena pakelta miškelyje ties Lesčiais, Raseinių r. (A. Petraška), 12-31 pakelta Žalgirių miške, Šilutės r. (A. Aleliūnas, S. Karalius), Kintų miške 1 paukštis (V. Stankaitis), 2025-01-09 viena Kazlų Rūdos miške (E. Šniaukšta), 01-23 vienas paukštis pakeltas miške ties Kidžioniai, Pasvalio r. (R. Akstinas).

DIDŽIOJI KUOLINGA (*Numenius arquata*)

2024-12-25 trys paukščiai Stankiškių užlietose pievose, Šilutės r. (A. Raudonius).

PAPRASSTOJI PEMPĖ (*Vanellus vanellus*)

2025-01-03 šešiolika individų ties Žemaičių Kalvarija, Plungės r. (S. Sidabras), 01-04 vienas paukštis praskrido Kaune ties Lampėdžiai (R. Jusevičienė), 1 paukštis praskrido laukuose ties Vainatrakiu, Kauno r. (L. Dvylys), 01-05 apie 50 paukščių prie lauko balos netoli Karklės, Klaipėdos r. (I. Baltrūnienė), 01-12 18 individų stebėta Lankupių pievose, Klaipėdos r., 1 individas Kintų uostelyje (R. Alšauskas), 01-17 du paukščiai Alsos tvenk., Raseinių r. (A. Kasparavicius, V. Karnauskas, V. Kilčauskas), 01-20 būrys pempų Klaipėdos r. (M. Briedis), 01-28 trys paukščiai Žuvinto ež. saloje (A. Pranaitis).

DIRVINIS SĒJIKAS (*Pluvialis apricaria*)

2024-12-01 per 4 valandas matyti praskrendantys 264 paukščiai Pasvaliečių laukuose Biržų r. (B. Maldūnienė), 12-05 apie 40-ies sėjikų būrys praskrido į pietus virš Sapieginių Vilniuje (A. Šimkus), 12-06 apie 50 paukščių laukuose ties Bruzdeilynu, Klaipėdos r. (I. Baltrūnienė), 12-07 skrendančio paukščio balsas ties Netičkampiu, Marijampolės sav. (A. Petraška), 12-25 keli šimtai Kintų tvenk. (A. Raudonius), 12-29 apie 50 paukščių praskrido Drevernos laukuose (A. Raudonius), 2025-01-03 apie 80 paukščių praskrido ties

Vilkupiais, Vikaviškio r., 01-04 trys paukščiai žiemkenčiuose prie Stanaičių k., Vilkaviškio r. (A. Raudonius), 01-09 vienas ties Karkle, Klaipėdos r. (I. Baltrūnienė).

JŪRINIS SĒJIKAS (*Pluvialis squatarola*)

2024-12-25 vienas individas tarp dirvinių sėjikų Kintų tvenk. (A. Raudonius).

JŪRINIS BĒGIKAS (*Calidris maritima*)

2025-01-14 du paukščiai ant Melnragės molo (I. Baltrūnienė).

JUODAKRŪTIS BĒGIKAS (*Calidris alpina*)

2025-01-28 vienas pajūryje, Šventosios upės žiotyse. Pirmas stebėjimas žiemą (V. Laukžemienė).

RAUDONKOJIS TULIKAS (*Tringa totanus*)

2025-01-02 stebėtas Melnragėje, 01-20 vienas paukštis Drevernoje (I. Baltrūnienė), 01-27 tas pats paukštis ties Klišupe (V. Jusys).

KRANTINIS TILVIKAS (*Actitis hypoleucus*)

2024-12-28 vienas individas Nemuno salos pakrantėje Kaune (K. Gurjazkaitė, R. Akstinas, Š. Noreikaitė, G. Kukta, G. Svirskienė, Š. Noreikaitė).

MAŽASIS KIRAS (*Hydrocoleus minutus*)

2024-12-03 trys paukščiai jūroje prie Kopgalio molo, 12-20 du jauni paukščiai Kopgalijoje (S. Karalius), 12-21 du paukščiai ties Melnragės molo (P. Salvador), 12-26 vienas ties Olando Kepure (V. Stankaitis), 12-27 keturi praskrido šalia Palangos tilto (A. Šimkus), 4 paukščiai ties Nemirseta (L. Dvylys), 12-28 du ties Nemirseta (A. Šimkus), 12-29 suaugęs paukštis netoli Olando Kepurės (A. Raudonius), 12-30 trys matyti prie Palangos tilto ir 3 prie Melnragės molo (A. Šimkus), 2025-01-14 ne mažiau kaip 5 individai ties Melnragės molo (I. Baltrūnienė), 01-17 trys paukščiai arime Nenuno deltoje netoli ŠV Krokų Lankos ež. pakraščio (V. Jusys), 01-19 Kuršių nerijos pajūrio atkarpoje nuo pasienio iki Vecekrugo kopos matyta iki 13-os paukščių (A. Šimkus), 2025-01-02 vienas paukštis stebėtas Klaipėdos uosto akvatorijoje ties Smiltynės jachtklubu (J. Zarankaitė).

SILKINIS KIRAS (*Larus fuscus fuscus*)

2024-12-08 vienas individas laikėsi Birvėtos tvenk., Iginalinės r., nuo 11-22 (A. Čerkauskas).

TRIPIRŠTIS KIRAS (*Rissa tridactyla*)

2024-12-06 pirmametis paukštis Čivylių tvenk., Rokiškio r. (A. Čerkauskas), 12-27 jaunas paukštis praskrido ties Nidos gelbėjimo stotimi (V., E. ir R. Eigirdai), 1 jaunas paukštis skraidė pajūriu ties Nemirseta (M. Miliauskas), 12-30 pirmametis paukštis prie Melnragės molo (A. Šimkus), čia stebėtas ir 12-31 (M. Miliauskas), 2025-01-02 suaugęs paukštis prie Melnragės molo (P. Salvador), ten pat stebėtas pirmametis paukštis (I. Baltrūnienė).

JUODAKAKLIS NARAS (*Gavia arctica*)

2024-12-23 vienas Paupio tvenk., Raseinių r., 12-24 penki Gilučio ež. (R. Pupelis), 12-24 du paukščiai Vištyčio

ež., Vilkaviškio r. (A. Raudonius), 9 ir 5 paukščiai Dusios ež., Lazdijų r. (R. Jusevičienė), ten pat stebėta 15 individų (I. Šalaševičius), 2025-01-18 vienas paukštis Nemeikščių tvenk., Utens r. (D. Norkūnas), 01-19 devyni paukščiai Alaušo ež., Utens r. (D. ir D. Norkūnai, E. Širvytė), 01-25 vienuoliukas paukščių stebėta Dusios ež., Lazdijų r. (R. Jusevičienė), 01-26 čia stebėta 16 individų (L. Dvylės).

RUDAKAKLIS NARAS (*Gavia stellata*)

2024-12-14 vienas paukštis Vievio ež. (M. Miliauskas), čia matytas ir 12-28 (D. Mižeikis), 12-27 du narai Dusios ež., Lazdijų r. (S. Medžionis, E. Šniaukšta), 12-28 Vievio ež. stebėti 2 individai (A. Rutkauskas), 2025-01-11 trys narai plaukiojo Vievio ež. (M. Miliauskas).

BALTASIS GANDRAS (*Ciconia ciconia*)

2024-12-01 vienas paukštis Rūdaičių k., Kretingos r. (V. ir V. Laukžemai).

DIDYSIS BAUBLYS (*Botaurus stellaris*)

2024-12-14 vienas paukštis Gavieko ež., Elektrėnų sav. (M. Miliauskas).

RUDASIS PESLYS (*Milvus milvus*)

2024-12-07 medžiojo laukuose ties Vydmantais, Kretingos r. (Z. Gasiūnaitė), 12-08 skraidė virš Šaipių netoli Palangos (D. Račkauskaitė), 12-11 vienas ties Piktupėnais, Pagėgių r. (P. Bagdonas), 12-14 du individai Dumpių sąvartyno teritorijoje, Klaipėdos r. (R. Alšauskas), 12-17 vienas ties Brudzelynu, Klaipėdos r. (I. Šeštokas), 12-31 du prie Karklės, Klaipėdos r. (M. Miliauskas), čia vienas matytas 2025-01-09 (I. Baltrūnienė), 01-17 vienas Nenuno deltoje prie Sausgalvių (V. Jusys).

JAVINĖ LINGĖ (*Circus cyaneus*)

2024-12-04 laukuose į rytus nuo Lébartų medžiojo patelei, Klaipėdos r. (K. Siaurukas), 12-06 vienas paukštis stebėtas medžiojantis kultūrinėse pievoose netoli Dokiu, Kauno r. (A. Raudonius), 12-07 patinas praskrido prie Bebruliškės tvenk., Kazlų Rūdos sav. (R. Jusevičienė), 12-08 patelė stebėta netoli Lébartų, Klaipėdos r. (R. Alšauskas), 12-13 patelė (jauniklis) medžiojo ražienose tarp Širviių ir Žeimiių, Jonavos r. (A. Raudonius), 12-14 stebėta pievoose link Bulių salos, Klaipėdos r. (R. Alšauskas), 12-14 viena Sausgalviuose (V. Stankaitis), 12-21 du paukščiai (patelė ir patinas) medžiojo pievoose prie Vilkupių, Vilkaviškio r. (A. Raudonius), patelė ties Šilininkais, netoli Švėkšnos (R. Alšauskas), 12-24 patelė ties Vilkupiais, Vilkaviškio r. (A. Raudonius), 12-26 patinėlis stebėtas skrendantis virš Pažąsų kaimo, Pasvalio r. (J. Mulevičius), 12-28 patelė arba jauniklis pievoose Kukarskės k., Šakių r. (O. Atkočaitis), 2025-01-03 patelė medžiojo laukuose aplink Papruolenius, Vilkaviškio r., 01-04 mažiausiai 4 paukščiai (2 patinai ir 2 patelės) medžiojo laukuose tarp Stanaičių ir Stulgelių, Vilkaviškio r. (A. Raudonius), 01-05 patinas praskrido prie Kintų žuv. tvenk. (V. Jusys), patinas medžiojo laukuose ties Zailiaisiais, Alytaus r. (L. Dvylės), 01-06 patinas Ventės rage (V. Jusys), 01-07 patinas prie Šventybrasčio k., Kédainių r. (A. Raudonius), 01-11 patinas ties Dobilija, Kauno r. (R. Bagdzevičius), 01-12 patinas laukuose ties Lazdininkų k., Kretingos r. (I. Baltrūnienė), patinas laukuose ties Žuvintos k., Prienų r., o patelė – ties

Uralinė pelėda (*Strix uralensis*). Vingio parkas, Vilnius, 2024-12-24 © Rimvydas Alšauskas

Pagirmuonimis, Prienų r. (L. Dvylės), 01-18 patinas ir patelė ties Būtinge, Palangos sav. (V. ir V. Laukžemai), 01-25 vienas paukštis praskrido ties Žiūronių k., Prienų r. (R. Jusevičienė).

KILNUSIS ERELIS (*Aquila chrysaetos*)

2024-12-07 vienas nesubrendęs paukštis sklandė virš Bebruliškės tvenk., Kazlų Rūdos sav. (R. Jusevičienė), 12-20 vienas suaugęs paukštis matytas virš Gurių sodų, Vilniuje (R. Karapavičius), 12-26 pastebėtas praskrendantis paukštis ties Daumantų atodanga, Anykščių r. (A. Kriogas).

URALINĖ PELĖDA (*Strix uralensis*)

2024-12-26 stebėta Vingio parke uokse pasigavusi kurmė (R. Alšauskas), 2025-01-12 stebėtas 1 paukštis miške netoli Koliupės k., Kėdainių r. (J. Jodeikiienė).

PAPRASTASIS PELĒSAKALIS (*Falco tinnunculus*)

2024-12-15 patelė stebėta netoli Paluknio pievų, Trakų r. (R. Mižeikis), 12-24 stebėtas prie Plungės (J. Mulevičius), 12-26 vienas ties Sitkūnų viaduku, Kauno r. (R. Pupežis), 12-30 vienas individas skraidė virš pievos Trakų r., netoli Pilialaukio (Š. Noreikaitė, R. Akstinas, K. Gurjazkaitė, G. Kukta), 2025-01-04 stebėtas ties Skirsnemune, Jurbarko r. (A. Šimkutė), 01-12 vienas individas stebėtas ant elektros laidų netoli Daniliškių, Vilniaus r. (L. ir M. Šniaukštės).

STARTSAKALIS (*Falco columbarius*)

2024-12-29 vienas paukštis Paluknio pievose, Trakų r. (R. Bagdzevičius), 1 netoli Užlieknė, Šilutės r. (V. ir V. Laukžemai), 2025-01-03 vienas ar du paukščiai ties Prapuoleniais ir Stulgeliais, Vilkaviškio r., 01-04 vienas paukštis prie Virbalio k., Vilkaviškio r. (A. Raudonius).

SAKALAS KELEIVIS (*Falco peregrinus*)

2024-12-06 vienas individas ties Bruzdeilynu, Klaipėdos r. (I. Baltrūnienė), 12-13 suaugęs paukštis medžiojo

Kuoduotasis vieversys (*Galerida cristata*). Bruzdeilynas,
Klaipėdos r., 2025-01-05 © Irina Baltrūnienė

karvelius virš Klaipėdos uosto terminalo (S. Karalius), 2025-01-23 pirmametis paukštis žiemoja netoli Letūkų k., Klaipėdos r. (I. Baltrūnienė).

KERŠULIS (*Columba palumbus*)

2024-12-01 stebėtas Mažajame Kaimelyje Klaipėdoje (S. Karalius), 12-04 vienas stebėtas Pakumulšių miško pakraštyje, Šiaulių r. (A. Petraška), 12-06 vienas paukštis pilko pamaryje ties Stankiškėmis, Šilutės r. (V. Jusys), 8 paukščiai maitinosi laukuose šalia Steponiškio, Panevėžio r. (R. Akstinas), 12-09 trys paukščiai praskrido pietų link Kopgalyje (S. Karalius), 12-18 du paukščiai laukuose netoli Klaipėdos (I. Baltrūnienė), 12-22 aštuoni paukščiai praskrido virš Mažojo Kaimelio Klaipėdoje (S. Karalius), 12-24 vienas Palangoje (R. Pupelis), pirmametis paukštis uldkų būryje pamiskėje šalia Radviliškio (A. Šimkus), 1 paukštis Klaipėdoje (S. Karalius), 12-27 vienas paukštis Kaune Žaliakalnyje (A. Raudonius), 6 paukščiai stebeti Kauno Ažuolyno parke (R. Jusevičienė), 12-28 septyni paukščiai Palangoje (A. Raudonius), 1 paukštis stebėtas Šventojoje (A. Šimkus), 3 paukščiai stebeti ant elektros laidų netoli Alantos, Panevėžio r. (J. Mulevičius), 12-31 vienas paukštis stebėtas Kaune (P. Ignatavičius), 2025-01-04 keturi pavieniai paukščiai ir 3 individų būrelis praskrido šiaurinėje Klaipėdos miesto dalyje (S. Karalius), 01-05 vienas Ventės rage (V. Jusys), 1 paukštis praskrido Mažajame Kaimelyje Klaipėdoje (S. Karalius), 01-06 vienas Palangos parke (I. Šeštokas), vienas ties Langakių k., Kėdainių r. (A. Raudonius), 01-07 du paukščiai Ventės rage (V. Jusys), 01-10 apie 40 paukščių stebėta Kauno Ažuolyno parke (R. Jusevičienė), 01-18 du paukščiai Šventojoje, Palangos sav. (V. Laukžemėnė), 3 paukščiai prie Paežerių ež., Vilkaviškio r. (A. Raudonius, T. Matulevičius), 01-26 vienas paukštis stebėtas Klebo niškio miške Kaune (R. Jusevičienė).

ŪSUOTOJI ZYLĖ (*Panurus biarmicus*)

2024-12-07 šešių paukščių būrelis stebėtas prie Bebruliškės tvenk., Kazlų rūdos sav. (R. Jusevičienė), 12-08 keli būreliai paukščiai girdėti marių pakrantėje netoli Kairių, Klaipėdos r. (R. Alsauskas), 12-10 patinas sugautas Ventės rage (V. Jusys), 12-11 Arnonionų tvenk., Molėtų r., matyti ir gir-

dėti mažiausiai 3 paukščiai (A. Čerkauskas), 12-14 du paukščiai Gavieko ež., Elektrėnų sav. (M. Miliauskas), 12-24 aštuoni individai Maldenių tvenk., Joniškio r. (D. Gedminė), 12-25 bent kelių individų balsai girdėti Kintų uostelyje (A. Raudonius), du būreliai po maždaug 4-5 paukščius dviejuose skirtinguose Bebruliškės tvenk., Kazlų Rūdos sav. (R. Jusevičienė), 12-26 bent kelių individų balsai girdėti Gabšių žuv. tvenk. (A. Raudonius), 12-31 keturi paukščiai Pilaitėje Vilniuje (R. Mižeikis), 2025-01-18 bent 2 paukščių balsai girdėti Kuršių marių nendryne šiauriau Nidos (A. Šimkus), du būreliai po maždaug 4-5 paukščius dviejuose skirtinguose Bebruliškės tvenk., Kazlų Rūdos sav. (R. Jusevičienė).

LYGUTĖ (*Lullula arborea*)

2025-01-05 viena ties Bruzdeilynu, Klaipėdos r. (I. Baltrūnienė), 3 paukščiai Ventes rage (V. Jusys).

KUODUOTASIS VIEVERSYS (*Galerida cristata*)

2025-01-05 du paukščiai prie fermos Bruzdeilyne, Klaipėdos r. (I. Baltrūnienė).

RAGUOTATIS VIEVERSYS (*Eremophila alpestris*)

2024-12-28 Palunknio pievose stebėta pora, patinas ir patelė, Trakų r. (R. Bakanavičius).

DIRVINIS VIEVERSYS (*Alauda arvensis*)

2025-01-05 vienas paukštis lauke prie kelio Lankučiais, Klaipėdos r. (I. Baltrūnienė), 01-27 girdėtas balsas Rakavos k., Raseinių r. (A. Kasparavičius).

JUODAGALVĖ DEVYNBALSĖ (*Sylvia atricapilla*)

2024-12-02 patelė su žiedu sugauta Ventės rage. Čia žieduota 2024-11-06 (V. Jusys), 12-05 stebėtas patinas, sužieduotas Ventės rage. Taip pat pakartotinai sugauta ta pati patelė kaip ir gruodžio 2 d. (V. ir K. Jusiai), čia stebėta ir 12-25 (A. Raudonius).

BALTABRUVIS NYKŠTUKAS (*Regulus ignicapilla*)

2024-12-01 du žieduoti patinai sugauti Ventės rage. Vienas čia žieduotas 2024-12-14, o kitas 2024-11-13 (V. Jusys), 12-24 krūmuose prie Kauno HE stebėtas 1 paukštis (R. Bagdzevičius), 1 Pivesys draustinyje, Pasvalio r. (D. Stepanovas), girdėta giesmė Gojelio miške netoli Gustonių, Pasvalio r. (J. Mulevičius), 12-25 vienas individas stebėtas Ventės rage (A. Raudonius), 2025-01-18 vienas paukštis matytas erškėčių krūmuose Nidoje, dar vienas girdėtas Kuršių marių nendryne šiauriau Nidos (A. Šimkus), 01-19 patinas sugautas Ventės rage. Žieduotas 2024-11-14 (V. Jusys), 01-30 vienas paukštis aktyviai čiulbėjo Sapieginės miške Vilniuje (R. Akstinas).

AMALINIS STRAZDAS (*Turdus viscivorus*)

2025-01-04 vienas matytas Ventės rage (V. Jusys), 01-11 vienas individas stebėtas Santariškėse Vilniuje (E. Šniaukštaitė), 01-12 vienas paukštis netoli Šeškynės, Švenčionių r. (A. Šimkus), 01-23 vienas paukštis ties Medikonių k., Pasvalio r. (R. Akstinas, G. Petkus).

STRAZDAS GIESMININKAS (*Turdus philomelos*)

2024-12-02 stebėtas Kopgalyje (S. Karalius), 12-06 ir

12-08 po vieną sugauta Ventės rage (V. Jusys), 12-09 vienas paukštis matytas miške Kopgalyje (S. Karalius).

BALTABRUVIS STRAZDAS (*Turdus iliacus*)

2024-12-09 trys paukščiai Kopgalyje, 12-11 ten pat stebėtas vienas, 12-13 čia matyti 6 paukščiai, 12-23 du paukščiai šiaurinėje Klaipėdos miesto dalyje (S. Karalius), 12-24 šeši paukščiai Ventės rage (V. Jusys), 12-25 vienas Nevėžio slenye netoli Šilelio k. prie Raudondvario, Kauno r. (S. Medžionis), 12-26 stebėtas šalia Rinkūnų k., Kauno r. (D. Stepanovas), 1 paukštis Mažajame Kaimelyje Klaipėdoje (S. Karalius), 12-29 aštuoni paukščiai Ventės rage (A. Raudonius), girdėtas prie Dusios ež., Lazdijų r. (L. Dvyllys), 2025-01-03 keturi paukščiai Kopgalyje (S. Karalius), 01-04 vienas paukštis smilginį strazdų būryje Mileišiškių soduose Vilniuje (A. Šimkus), 1 Mažajame Kaimelyje Klaipėdoje (S. Karalius), matytas Ventės rage, 01-07 stebėtas dar vienas (V. Jusys), 5 paukščiai Kopgalyje (S. Karalius), 01-10 vienas paukštis Kaune prie Lampėdžių karjero (R. Jusevičienė), 01-12 vienas paukštis prie Tolelių k., Molėtų r. (A. Čerkauskas), 01-13 vienas Kopgalyje (S. Karalius).

DŪMINĖ RAUDONUODEGĖ (*Phoenicurus ochrurus*)

2024-12-08 patelė stebėta Melnragėje (R. Alšauskas), 12-08 patinas sugautas Ventės rage (V. Jusys), 12-24 patinas Palangoje (J. Mulevičius), 12-28 šalia Elektrėnų elektrinės, netoli esančiuose soduose, matytas patinas (A. Rutkauskas), 2025-01-08 patinas Žiemkelio pievose, Kauno r. (E. Šniaukšta), 01-14 stebėtas 1 paukštis šalia Vilniaus oro uosto viešbučio (T. Matulevičius), 01-16 giedantis patinas Vilniaus universiteto kiemelyje senamiestyje (M. Jurevičius).

PAPRASTASIS ERŠKETŽVIRBLIS (*Prunella modularis*)

2024-12-01 vienas paukštis su žiedu sugautas Ventės rage, žieduotas čia 2024-11-12. 12-02 kitas su žiedu sugautas Ventės rage, žieduotas čia 2024-11-29 (V. Jusys), 12-04 sugautas ir sužeduotas Ventės rage (V. Jusys), 12-14 stebėtas prie lesyklos Viktariškėse, Vilniaus r. (T. Ūsaitis), 12-25 vienas individas girdėtas Ventės rage (A. Raudonius), 12-26 girdėtas ties Senaja Varėna (R. Akstinas), 2025-01-03 stebėtas Ventės rage (V. Jusys).

PIEVINIS KALVIUKAS (*Anthus pratensis*)

2024-12-29 vienas individas stebėtas ir girdėtas Drevornos laukuose (A. Raudonius).

BALTOJI KIELĖ (*Motacilla alba*)

2024-12-08 viena Birvėtos tvenk., Ignalinos r. (A. Čerkauskas), 12-10 viena Anykščiuose (K. Gurjazkaitė), 12-28 prie Vievio ež. stebėtas suaugęs paukštis (A. Narbutas).

KALNINĖ KIELĖ (*Motacilla cinerea*)

2024-12-02 patinas stebėtas Kavarsko tvenk., Anykščių r. (R. Akstinas), 12-22 stebėta Alaušų ež. pakrantėje, Balninkuose, Molėtų r. (D. Stalauskienė).

PILKOJI PEČIALINDA (*Phylloscopus collybita*)

2024-12-05 du paukščiai (vienas jų žeduotas 2024-11-27) sugauti Ventės rage (V. Jusys), 12-26 tris iš porūšio paukštis stebėtas ir girdėtas Gabšių žuv. tvenk., Raseinių r. (A. Raudo-

Kalninė kielė (Motacilla cinerea). Alaušų ež., Balninkai, Molėtų r., 2024-12-22 © Dalia Stalauskienė

nus), 2025-01-28 sugauta Ventės rage (K. ir V. Jusiai).

GELTONSNAPIS ČIVYLIS (*Linaria flavirostris*)

2024-12-24 bent 3 paukščiai stebėti laukuose ties Prapuoleniais, Vilkaviškio r. (A. Raudonius), 12-30 bent 4 paukščiai nufotografuoti mišriame čivilių būryje laukuose ties Zailiais, Alytaus r. (A. Raudonius), 2025-01-03 apie 40 paukščių būrelis maitinosi laukuose prie Prapuolenių k., dar keli individai girdėti mišriame čivilių būryje netoli Stulgelių k., Vilkaviškio r., 01-04 25+52 paukščiai maitinosi kelyje Stanaičiai-Stulgeliai, dar bent keli individai stebėti bei girdėti dideliamė čivilių, žaliukui ir startų būryje prie Virbalio k., Vilkaviškio r. (A. Raudonius), 01-05 ne mažiau kaip 5 paukščiai kartu su paprastaisiais čiviliiais ir žaliukėmis ties Zailiais, Alytaus r. (L. Dvyllys), 01-06 keli individai prie Margininkų k., Kauno r. (I. Šeškus), 01-07 penki paukščiai ražienų lauke prie Šventybrasčio, Kėdainių r. (A. Raudonius), 01-23 mažiausiai 3 paukščiai skraidė kartu su paprastaisiais čiviliiais ties Buivydžių k., Joniškio r. (M. Miliauskas), 01-26 apie 50 paukščių laukuose iš šiaurės vakarų nuo Praviršulio tyrelio ir apie 20 prie Žemųjų Levikainių k., Radviliškio r. (A. Šimkus), 01-28 vienas prie Paringužės k., Biržų r. (B. Maldūnienė).

NENDRINĖ STARTA (*Emberiza schoeniclus*)

2024-12-23 du paukščiai Janavo ež. pakrantėje, Kalvarijos sav. (I. Šalaševičius), 12-28 vienas individas stebėtas ir girdėtas Mickų karjere prie Dumpių, Klaipėdos r. (A. Raudonius).

PENTINUOTOJI STARTA (*Calcarius lapponicus*)

2024-12-01 girdėti dviejų paukščių skydžio balsai Pasvaliečių laukuose, Biržų r. (B. Maldūnienė).

PILKOJI STARTA (*Emberiza calandra*)

2024-12-24 viena kelyje KK165 tarp Šaudviečių ir Grygalikių k., Tauragės r. (R. Pupelis), 12-25 didžiulis 70–100 paukščių būrys ties Jakšteliais, Šilutės r. (A. Raudonius), 12-29 du paukščiai stebėti prie Drevornos, Klaipėdos r. (G. ir A. Eigirdai).

NAUJOS ŽIEMOJANČIŲ PAUKŠČIŲ RŪŠYS LIETUVОJE

Vytautas EIGIRDAS, Vida LAUKŽEMIENĖ, Dalia STALAUŠKIENĖ

Šiltėjantis klimatas pasaulyje sukelia vis daugiau meteorologinių anomalijų pasaulyje, ne išimtis ir Lietuva. Vis šiltėjančios žiemos tampa tinkamos žiemoti vis daugianaukščių rūšių, kurios nebeskrenda į piečiau esančius kraštus. Dalis paukščių nemigruoja į pietus ir dėl kitokių priežasčių, lieka silpniesni, susižeidę ar ligoti paukščiai. Šiltos besniegės žiemos leidžia paukščiams rasti pakankamai maisto, todėl dalis tokių paukščių gali sekmingai išgyventi. Nors ir kaip norėtųsi pasidžiaugti dėl tokio nelaimėlių, yra ir kita medallo pusė. Išgyvenus sergantiems ar silpniesniems paukščiam tikėtina, kad jie užkrės sveikus gentainius ar savo silpniesnius genus perduos palikuonims.

Rudė (*Aythya nyroca*) kartu su šalmine antimi, pilkaja varna ir didžiosiomis antimis Nemune prie Kauno HE, 2025-02-22
© Dalia Stalauskienė

Jau nelabai ką stebina Lietuvoje likusios žiemoti įvairių rūšių žąsys ir gullbės, pilkosios gervės, paprastosios pempės, paprastieji varnėnai ir dar nemažai kitų anksčiau žiemomis gerokai rečiau aptinkamų paukščių rūšių. Tačiau šiltomis žiemomis vis dažniau galima pamatyti ir tokį paukščių rūšių, kurių žiemos metu mūsų krašte anksčiau nebūdavo. 2024–2025 m. žiema buvo „derlinga“ tokiomis rūšimis. Lietuvoje žiemojančių paukščių sąrašas pasipildė net keturiomis rūšimis: stebėtas jūrinis sejikas (*Pluvialis squatarola*), kukutis (*Upupa epops*), juodakrūtis bégikas (*Calidris alpina*) ir rudė (*Aythya nyroca*). Taigi, žiemos mėnesiais (gruodis–vasaris) atnaujintame Lietuvoje stebėtu paukščių sąraše jau yra 227 rūšys.

Jūrinis sejikas 2024-12-18 pastebėtas Kintų žuv. tvenkiniuose, Šilutės r., kartu su dirviniais sejikais. Paukštis minėtuose tvenkiniuose ir aplinkinėse užliejamamose pievose buvo stebimas iki 2025-01-03. Vėliau, sausio

pradžioje šiek tiek pašalus ir pasnigus, paukštis kartu su dirviniais sejikais, panasu, pasitraukė, nes daugiau jis stebimas nebuvo (V. Eigirdas).

Kintų žuv. tvenkiniuose velyvi jūriniai sejikai buvo stebeti ir anksčiau: 2024-11-25 stebeti 4 paukščiai (V. Eigirdas), 2005-11-18 – 8 paukščiai (K. Castren), o 2024-11-08 – 8 paukščiai (V. Eigirdas).

Įdomu tai, kad jūrinis sejikas šią žiemą pirmą kartą žiemos mėnesiais buvo stebėtas ir kaimyninėje Latvijoje – 2024-12-07 prie Liepojos ežero. Iprastai dauguma šios rūšies paukščių žiemoti skrenda į Vakarų Afriką, o nedidelė dalis lieka Vakarų Europoje.

Kukutis buvo stebėtas 2024-12-28 laukuose prie Drevernos, Klaipėdos r. (V. Eigirdas). Paukštis buvo nutūpęs ant elektros laidų kartu su geltonosiomis startomis. Kukutis buvo stebėtas tik kartą, todėl nėra aišku, ar jis čia laikėsi ilgiau.

Jūrinis sējikas (*Pluvialis squatarola*).
Kintų žuv. tvenkiniai, 2024-12-18 © Vytautas Eigirdas

Kukutis (*Upupa epops*). Drevernos apylinės, Klaipėdos r., 2024-12-28 © Vytautas Eigirdas

Remiantis birdlife.lt duomenimis, trys vėlyviausiai kukučių stebėjimai: 2013-11-29 pastebėtas Babrungo k., Plungės r. (A. Kaušiliene), 2011-11-26 matytas Paluknio pievoose, Trakų r. (S. Minkevičius, S. Minkevičienė, G. Smailytė, K. Klovaitė), ir 2013-11-18 stebėtas Ventės rage (V. Eigirdas).

Kaimyninėje Latvijoje žiemos mėnesiais kukutis stebétas net 4 kartus (3 kartus gruodžio mėn. (2006, 2019 ir 2020 m.) ir 1 kartą vasarą (2020 m.). Iprastai dauguma kukučių žiemoti skrenda į Afriką ar Pietų Europą.

Juodakrūtis bégikas aptiktas 2025-01-28 Baltijos jūros pakrantėje ties Šventaja ant molo akmenų (V. Laukžemienė). Panašu, paukštis čia ilgai neužsiibuvo, nes nebuvo stebétas nei kitą, nei vėlesnėmis dienomis.

Remiantis birdlife.lt duomenimis, vėlyviausios juodakrūtių bégikų registracijos Lietuvoje: 2024-11-21 Čivylių žuv. tvenkiniuose, Rokiškio r., maitinosi 4 paukščiai (A. Čerkauskas), 2005-11-18 Kintų žuv. tvenkiniuose stebėti 35 (K. Castren), 2013-11-17 Kintų žuv. tvenkiniuose matyti bent 8 paukščiai (V. Eigirdas).

Kaimyninėje Latvijoje žiemos mėnesiais juodakrūtis bégikas buvo stebétas 3 kartus (2012, 2014 ir 2021 m.). Visi stebėjimai buvo Baltijos jūros pakrantėje gruodžio 1–14 dienomis (latvijaspaltni.lv). Iprastai juodakrūciai bégikai žiemoti skrenda į Vakarų Afriką, Vakarų Europą ar Viduržemio jūros regioną.

Rudė 2025-02-22 pastebėta Nemune ties Kauно HE tarp žiemojančių didžiųjų ančių (D. Stalauskienė). Ji vis būdavo kartu su šalmine antimi. Per Lie-

Juodakrūtis bégikas (*Calidris alpina*). Šventosios upės žiotys, Šventoji, 2025-01-28 © Vida Laukžemienė

tuvą eina šiaurinė rudės paplitimo riba, todėl jos čia retos. Remiantis turimais duomenimis, vėlyviausias rudės stebėjimas – 2006-10-11. Metelio ež., Lazdijų r. (Ž. Preikša).

NEW WINTERING BIRD SPECIES IN LITHUANIA

**Vytautas EIGIRDAS, Vida LAUKŽEMIENĖ,
Dalia STALAUŠKIENĖ**

Summary. For the first time ever, Ferruginous Duck, Grey Plover, Dunlin and Hoopoe were found wintering in Lithuania in winter 2024-2025. With the addition of these four species, a total of 227 species have now been recorded in the December-February period.

PAUKŠČIŲ ŽIEDAVIMAS VENTĖS RAGE 2024–2025 M. ŽIEMA

Vytautas JUSYS, Vytautas EIGIRDAS

© Vytautas Eigirdas

2024–2025 m. žiemą Ventės rago ornitologinės stoties žieduotojai ir jų talkininkai sužiedavo 43 rūšių 977 paukščius (gruodžio mėn. sužieduoti 24 rūšių 207 paukščiai, sausio mėn. – 22 rūšių 457 paukščiai, vasario mėn. – 27 rūšių 313 paukščių). Daugiausia per žiemą sužieduota paprastųjų varnėnų (184), žaliukų (125), smilginų strazdų (102), alksninukų (98) ir mėlynųjų zylų (63) (1 lentelė).

Ventės rage paukščiai šią žiemą daugiausia buvo gaudomi voratinklinėmis gaudyklėmis, taip pat buvo naudojamos automatinės gaudyklės-spästai, patrankinė gaudyklė ir žieduotojo valdoma gaudyklė.

Iš retesnių ar retai žieduotojams žemos metu patenkančių paukščių sugauta ir sužieduota dūminė raudonuodegė (*Phoenicurus ochruros*), pilkoji pečialinda (*Phylloscopus collybita*), 3 lygutės (*Lullula arborea*), 4 strazdai giesmininkai (*Turdus philomelos*), 8 dirviniai vieversiai (*Alauda arvensis*), 9 amaliniai strazdai (*Turdus viscivorus*), net 34 baltabruviai strazdai (*Turdus iliacus*). Taip pat paprastasis erškėtžvirblis (*Prunella modularis*), juodagalvė devynbalsė (*Sylvia atricapilla*), kurie vėliau buvo pakartotinai sugauti keletą kartų sausio–vasario mėn. Ventės rage visą žiemą laikėsi 2 baltabruviai nykštukai (*Regulus ignicapilla*), kurie čia buvo žieduoti 2024 m. lapkričio mėn.

2024–2025 m. žiemą sugautas tik vienas paukštis, žieduotas ne Ventės rage: smilginis strazdas su suo-mišku HELSINKI žiedu.

Daugiausia per vieną dieną 2024–2025 m. žiemą sužieduoti 126 paukščiai (sausio 6 d.), 106 (sausio 5 d.), 61 (sausio 7 d.), 28 (sausio 4 d.), 27 (vasario 28 d.).

2000–2024 m. žiemomis Ventės rago paukščių žieduotojai sužiedavo 20 823 paukščius. Daugiausia žiemą sužieduota 2017–2018 m. (4169 paukščiai),

2024–2025 m. žiemą Ventės rago ornitologinėje stotyje sužieduoti paukščiai

Eil. Nr.	Rūšis	Sužieduota
1.	Paprastasis varnėnas (<i>Sturnus vulgaris</i>)	184
2.	Žaliukė (<i>Chloris chloris</i>)	125
3.	Smilginis strazdas (<i>Turdus pilaris</i>)	102
4.	Alksninukas (<i>Spinus spinus</i>)	98
5.	Mėlynoji zylė (<i>Cyanistes caeruleus</i>)	63
6.	Svirbelis (<i>Bombycilla garrulus</i>)	62
7.	Juodasis strazdas (<i>Turdus merula</i>)	51
8.	Didžioji zylė (<i>Parus major</i>)	45
9.	Baltabruvis strazdas (<i>Turdus iliacus</i>)	34
10.	Geltonoji starta (<i>Emberiza citrinella</i>)	33
11.	Juodagalvė sniegena (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)	29
12.	Šiaurinis kikilis (<i>Fringilla montifringilla</i>)	27
13.	Paprastasis kikilis (<i>Fringilla coelebs</i>)	21
14.	Svilikas (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)	16
15.	Ledinė antis (<i>Clangula hyemalis</i>)	12
16.	Amalinis strazdas (<i>Turdus viscivorus</i>)	9
17.	Liepsnelė (<i>Eriothacus rubecula</i>)	8
18.	Naminis žvirblis (<i>Passer domesticus</i>)	5
19.	Strazdas giesmininkas (<i>Turdus philomelos</i>)	4
20.	Karietaitė (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	4
21–43.	Kitos rūšys	45
Iš viso: 43 rūšys		977

2016–2017 m. (1785), 2000–2001 m. (1581). Mažiausiai 2001–2002 m. (55 paukščiai), 2007–2008 m. (59) ir 2006–2007 m. (66). Vidutiniškai

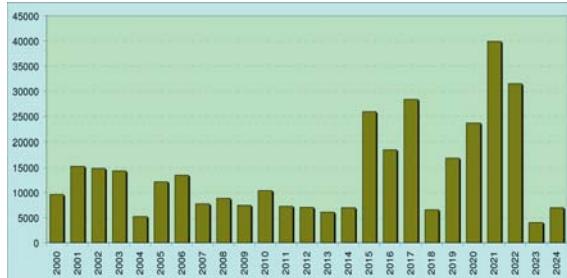
Pirmasis 2024 m. paprastasis varnėnas
(*Sturnus vulgaris*) Ventės rage sužieduotas sausio 6 d.
© Vytautas Jusys

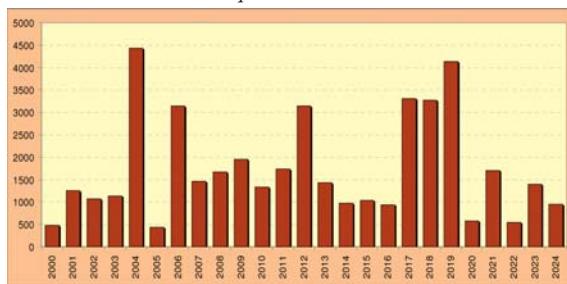
Pirmasis 2024 m. paprastasis kikilis
(*Fringilla coelebs*) Ventės rage sužieduotas sausio 6 d.
© Vytautas Jusys

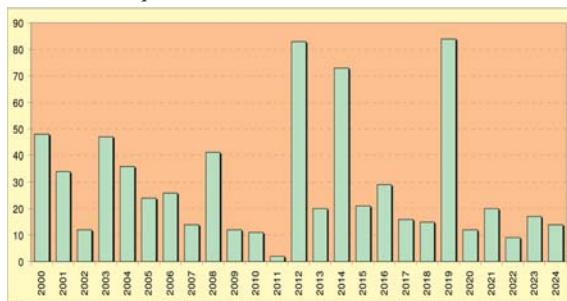
Pirmasis 2024 m. mažasis margasis genys (*Dendrocopos minor*) Ventės rage sužieduotas vasario 22 d.
© Vytautas Jusys

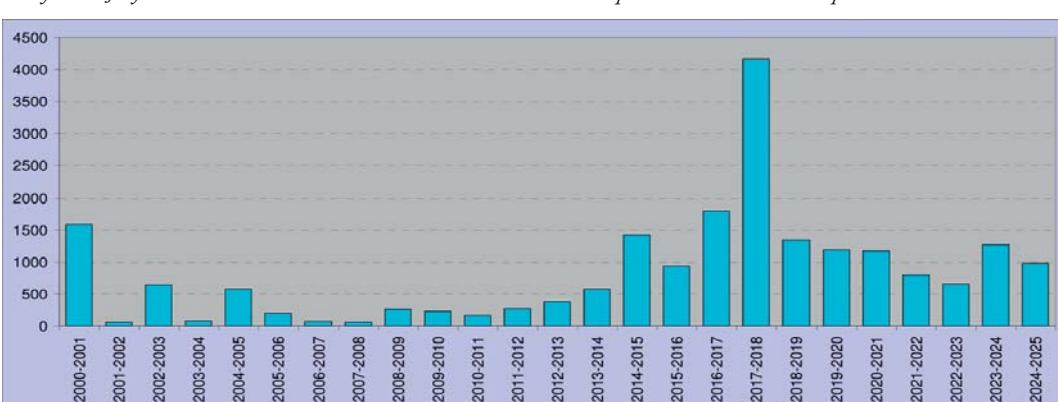
2000–2024 m. VROS paukščių žieduotojai sužiedavo 348 122 paprastuosius varnėnus (*Sturnus vulgaris*). Vidutiniškai per metus – 13 925 šios rūšies paukščiai

2000–2024 m. VROS paukščių žieduotojai sužiedavo 43 546 paprastuosius kikilius (*Fringilla coelebs*). Vidutiniškai per metus – 1742 šios rūšies paukščiai

2000–2024 m. VROS paukščių žieduotojai sužiedavo 720 mažųjų margujų genių (*Dendrocopos minor*).
Vidutiniškai per metus – 29 šios rūšies paukščiai

2000–2025 m. ziemomis VROS paukščių žieduotojai sužiedavo 20 823 paukščius

Su žieduootojo valdoma gaudykle gaudomi paprastieji varnėnai, žaliukės, geltonosios startos ir kiti paukščiai.
Ventės ragas, 2025-01-05 © Vytautas Jusys

Jūrinis erelis (*Haliaeetus albicilla*).
Ventės ragas, 2025-02-18 © Vytautas Eigirdas

2000–2024 m. laikotarpiu kiekvieną žiemą sužie-
duota po 833 paukščius.

2024–2025 m. žiemą paukščius žiedavo Ventės
rago ornitologinės stoties darbuotojai ir žieduootojai
talkininkai – Vytautas Jusys, Vytautas Eigirdas, Kris-
tina Jusienė ir Austėja Jusytė.

Informaciją apie kiekvieną dieną Ventės rago or-
nitologinėje stotyje sužieduotus paukščius galite rasti
internetu svetainėje [www.trektellen.org/site/totals/
1581/2025](http://www.trektellen.org/site/totals/1581/2025). Dabar čia paukščių pavadinimai rašomi
ir lietuvių kalba.

Pilkoji pečialinda (*Phylloscopus collybita*).
Ventės ragas, 2025-01-28 © Vytautas Jusys

BIRD RINGING AT VENTĖS RAGAS ORNITHOLOGICAL STATION, WINTER 2024-2025

Vytautas JUSYS, Vytautas EIGIRDAS

Summary. 977 birds of 43 species were ringed at Ventės Ragas Ornithological Station in winter 2024-2025. The most numerous were Common Starling (184), European Greenfinch (125), Fieldfare (102), Eurasian Siskin (98), Blue Tit (63) (table 1). To put this into context, a total of 20,823 birds were ringed at Ventės Ragas Ornithological Station in the period 2000-2025, on average 833 birds per winter. The highest numbers of ringed birds during this winter were 126 birds on January 6, 106 birds on January 5, 61 birds on January 7, 28 birds on January 4 and 27 birds on February 27. One bird (Fieldfare) was caught at Ventės Ragas during this winter that had been ringed elsewhere: in Finland.

VĖLYVAS UPINĖS ŽUVĖDROS APTIKIMAS

Ričardas PATAPAVIČIUS

Europoje gyvenantys paukščiai pagal tai, kur jie išskrenda žiemoti, skirstomi į artimuosius ir tolimuosius migrantus. Tolimieji migrantai žiemoti išskrenda į Afriką piečiau Sacharos dykumos. Artimieji migrantai žiemoja Europoje ir šiauriniam Afrikos pakraštyje. Pastaraisiais dešimtmeciais, šylant klimatui, nemažai artimųjų migrantų į žiemavietes išskrenda vėliau, o parskrenda ankstiau. Tolimųjų migrantų grupėje pokyčiai ne tokie akivaizdūs – jie vis dar išskrenda ir parskrenda pagal nusistovėjusius „grafikus“.

Upinės žuvėdros (*Sterna hirundo*) yra tipiški tolimieji migrantai. Remiantis Lietuvoje žieduotų šių paukščių aptikimo duomenimis, jie žiemoja Afrikoje Namibijos (gal ir Angolos) bei Pietų Afrikos Respublikos pakrantėse, t. y. net piečiausiai Afrikos pakraštyje. Iš Lietuvos dauguma jų išskrenda jau rugpjūčio mėn., likusios – iki rugsėjo vidurio. Dar neišskridusių individų aptikimai rugsėjo pabaigoje, o juo labiau spalio mén. labai reti.

Lietuvos ornitologų draugijos portalo skiltyje „Reti stebėjimai“ yra išrakas apie 2024 m. spalio 19 d. Ventės rage, Šilutės r., matytą skrendančią upinę žuvėdrą, o Lietuvos paukščių žiedavimo centras (LPŽC) gavo Vyganto Karnauskovo pranešimą apie tą pačią dieną Kuršių marių pakrantėje Svenčelėje, Klaipėdos r., pastebėtą žieduotą upinę žuvėdrą. Ar tai tas pats paukštis, ar kitas, neiššiu, bet tikrai galėjo būti tas pats, nes nuo Ventės rago iki Svenčelės marių pakrantė yra tik apie 20 km. Be to, paukštis Ventės rage ma-

Lietuvoje spalviniu žiedu BALTA 5J paženklinata upinė žuvėdra Svenčelėje, Klaipėdos r., 2024-10-19 d. © Vygaantas Karnauskas

tytas apie 9 val., o Svenčelėje – 13.50 val. Ar Ventės rago matytas paukštis buvo žieduotas, neiššiu, nes ižiūrėti, ar ant skrendančio tokio nedidelio paukščio kojų yra žiedai, ypač jam esant tolokai, kaip buvo šiuo atveju, praktiškai neįmanoma.

V. Karnausko atsiųstose žieduoto paukščio nuotraukose buvo identifikuotas spalvinis jo žiedas. Paaiškėjo, kad tai Kintų žuv. ūkio tvenkiniuose Šilutės r. 2021 m. birželio 25 d. Ventės rago ornitologinės stoties darbuotojo Vytauto Eigirdo žieduotas visiškai suaugęs (išperėtas prieš 2021 m.) ten perintis paukštis. Tuose pačiuose tvenkiniuose jis buvo aptinktas ir 2022 bei 2023 metais.

Upinės žuvėdros aptikimas Lietuvoje spalio viduryje yra ištis retas atvejis. LPŽC duomenų bazėje yra 8 Lietuvoje žieduotų šios rūšies paukščių aptikimų spalio mén. duomenys. Tuo laikotarpiu jie jau būna toli nuo Lietuvos. Arčiausiai Lietuvos paukštis buvo aptinktas Belgijoje (atstumas nuo žiedavimo vietas 1 348 km). Kitai aptikti gerokai toliau – vienas Ispanijoje (2 912 km), o likusieji šeši jau Afrikoje: du Gabone (6 324 ir 6 365 km), vienas Kongo Demokratineje Respublikoje (6 738 km), trys Namibijoje (8 658, 8 719 ir 8 744 km). Visų šių individų atstumų nuo kiekvieno jų žiedavimo vietas iki aptikiimo vietas vidurkis yra 6 226 km.

Ne mažiau kaip 74 m. amžiaus tamsianugario albatroso patelė (paženklinta žiedu RAUDONA Z333) su poros nariu prie 2024 m. lapkričio 26 d. padėto kiaušinio © Dan Rapp / USFWS

SENIUSIAS ŽINOMAS LAISVĖJE GYVENANTIS PAUKŠTIS PASAULYJE DAR GYVAS

Ričardas PATAPAVIČIUS, parengta pagal *Weekly News from BirdGuides, 2024-12-23*

Seniausias žinomas laisvėje gyvenantis Wisdom' u pavadintas paukštis pasaulyje pastebėtas vėl sugrįžęs į koloniją vienoje iš Midvėjaus atolo smėlio salų, kurioje perėjo jau daugybę kartų. Tai tamsianugaris albatrosas (*Diomedea immutabilis*). Šis paukštis, patelė, 2024 m. lapkričio 26 d. padėjo kiaušinį. Pirmąsias 2–3 savaites ji perės tik patinas (www.friendsofmidway.org). Belieka tikėtis, kad kiaušinis yra visavertis ir iš jo išsiris gyvybinės, sveikas dar vienas jos jauniklis.

Tai paukštis, pirmą kartą paženklintas žiedu 1956 m., kai toje kolonijoje jau perėjo, t. y. kai buvo jau ne jaunesnis nei penkerių metų amžiaus. Ne jaunesnis tai tikrai, bet gal ir vyresnis. Jeigu vyresnis, tai kiek vyresnis – niekas nėzino. Gal tik metais, gal keleriais, o gal net kelionika ar dar daugiau metų. Kad ir kaip ten būtų, tai, jog jis dabar ne mažiau kaip 74 metų amžiaus, nėra jokių abejonių.

Šią senolę (juk tai patelė) iš visų kolonijoje įsikūrusių jos gentainių galima atpažinti pagal žiedą. Dažartinis žiedas yra raudonas su įrašu Z333, o jis jau penktasis (ir gal dar ne paskutinis – kas žino!) per

paukščio gyvenimą. Keturi ankstesni žiedai buvo sunėsioti – kiekvienas, kai gerokai sudildavo, būdavo pakeičiamas nauju.

Per savo gyvenimą besimaitindamas ir migruodamas šis individuas nuskrido apie 5,5 mln. (taip taip, milijonų!) km, t. y. apytiksliai septyni skrydžiai iš Žemės į Mėnulį ir atgal. Juk jauniklių auginimo laikotarpiu, kuris trunka apie 5 mén., ir net kiaušinio perejimo laikotarpiu kiaušinio nešildantis poros narys maitindamas gali nuskristi iki 1,5 tūkst. km nuo kolonijos. Fantastiškos ir protu beveik nesuvokiamos paukščio galimybių ribos! Žinoma, kad nuo 1956 m. iki dabar ši patelė išperėjo ir išaugino ne mažiau kaip 30 palikuonių (še paukščiai kiekvienu kartą padeda ir per iš po vieną kiaušinį).

Midvėjaus atolą sudaro koralinis rifas ir kelios nedidelės smėlio salos (visas plotas tik kiek didesnis nei 6 km²) Ramiajame vandenynے maždaug pusiaukelėje tarp Amerikos ir Azijos. Dėl geografinės padėties būtent taip ir pavadintas (angliškai *Midway* reiškia pusiaukelę). Atolas priklauso JAV ir turi užjūrio teritorijos statusą

(https://lt.wikipedia.org/wiki/Midv%C4%97jaus_atolas). Čia yra didžiausia pasaulyje šios rūšies albatrosų kolonija, kurioje priskaičiuojama iki 450 tūkst. perinčių porų, o tai yra kiek daugiau nei 70 % šių paukščių pasaulinės populiacijos. Šis atolas nuo 1996 m. turi Nacionalinį JAV laukinės gamtos apsaugos teritorijos (*National Wildlife Refuge*) ir Midvėjaus mūšio (1942 m.) Nacionalinio memorialo (*National Memorial to the Battle of Midway*) statusus (www.friendsofmidway.org).

Midvėjaus atolo salose iki 1993 m. buvo JAV karinės jūrų bazė. Siekiant sumažinti karo léktuvų susidūrimus

su čia įsikūrusiais albatrosais, 1954–1964 m. ten sunaikinta 54 tūkst. šių paukščių. Karinė bazė veikė iki 1993 m. (www.friendsofmidway.org).

Pirmą kartą ši paukštį sužiedavo amerikietis ornitologas Chandler's Robbins'as 1956 m. gruodžio 10 d. Jis mirė 2017 m. kovo 20 d. sulaukęs beveik 99 metų amžiaus (www.acap.aq/latest-news/). Belieka palinkėti šiai tamsianugario albatroso patelei, kuri nuo 1956 m. tapo atpažistama dėl to, kad ornitologas (jि būtų galima pavadinti jos „krikštatéviu“) ją sužiedavo, gyventi ne trumpiau, nei gyveno jos „krikštatévis“.

2024-11-27 Ventės rage sugautas šiaurinis kikilis (*Fringilla montifringilla*) su ypač ilgu nagu
© Vytautas Jusys

2024-12-20 Vilniuje stebėtas kovas (*Corvus fugilegus*), kurio sparne buvo kelios baltos plasnojamosios plunksnos
© Gustina Leipé

2025-01-12 Ukmurgeje, Šventosios upėje, stebėta šviesi didžioji anis (*Anas platyrhynchos*), patelė © Dalia Stalauskienė

Laibasnapė kuolinga paskelbta išnykusia rūšimi

Saulius KARALIUS, parengta pagal *Bird Guides*

Remiantis naujausiais tyrimų duomenimis, užgeso paskutinė viltis, kad laibasnapė kuolinga (*Numenius tenuirostris*) dar gali kur nors egzistuoti, tad tai yra pirmas istorinis žinomas rūšies išnykimo atvejis Europoje, Šiaurės Afrikoje ir Vakarų Azijoje. Šis Vakarų Palearktikos sėjkinis paukštis buvo labai paslaptinės, itin retas ir labai mažai buvo žinoma apie jo veisimosi vietas. Paskutinis gerai dokumentuotas laibasnapės kuolingo lizdas aptinktas lygai prieš 100 metų, t. y. 1924 m., Rusijoje Omsko srityje netoli Taros. Nepaisant intensyvių paieškų nuo tada apie rūšies perėjimo vietas nebežinoma. Atlikta izotopinė analizė atskleidė, kad rūšies populiacija gyvavo Šiaurės Kazachstano stepėse. Laibasnapės kuolingo buvo migruojantys paukščiai ir žiemodavo seklių Viduržemio regiono gélavandeniu vandens telkinių buveinėse, dažniausiai Šiaurės Maroke, iš kur ir žinomas paskutinis rūšies stebėjimo atvejis 1995 metais.

Žurnale „Ibis“ buvo paskelbta dokumentinė medžiaga, įvertinanti laibasnapės kuolingo išnykimo aspektus. Pagrindiniai išnykimo veiksnių yra laikoma žemės ūkio plėtra, lėmusi buveinių sunykimą, ir mažesniu mastu – medžioklė. Siekiant įvertinti rūšies išnykimo tikimybę, Didžiosios Britanijos karališkosios paukš-

čių apsaugos draugijos (RSPB), *Birdlife International*, Gamtos biologinės įvairovės centro ir Gamtos istorijos muziejaus mokslininkai naudojosi objektyvia statistine rūšies grėsmių analize, rūšies registracijų duomenų base, išskaitant stebėjimus ir muziejuose saugomus egzempliorius. Ši analizė parodė, kad yra 99,6 % tikimybė, jog rūšis išnyko maždaug tuo laiku, kai buvo stebėtas paskutinis paukštis, t. y. apie 1995 metus. Taigi, laibasnapė kuolinga yra trečia išnykusi Vakarų Palearktikos paukščių rūšis po didžiosios alkos (*Pinguinus impennis*) – paskutinė gyva matyta 1844 m., ir kanarinės jūršarkės (*Haematopus meadewaldoi*) – paskutinė matyta 1913 m. ir 1940 m. paskelbta išnykusi. Paskutinis dokumentuotas ir visuotinai pripažintas laibasnapės kuolingo 1995 m. stebėjimas buvo Zergoje Maroke.

Vėlesnais metais apie tariamus laibasnapės kuolingo stebėjimus gauta pranešimų iš Italijos ir Graikijos, tačiau jie nebuvo dokumentuoti fotografijomis. Keletui šio amžiaus pradžioje Dunojaus deltoje užfiksuotų stebėjimų, išskaitant šešių paukščių būrelį registraciją 2004 m. birželį ir pavienio paukščio stebėjimą Albanijoje 2006 m., taip pat pritrūko patikimų įrodymų. Kaip teigia *Birdlife International* Raudonojo sąrašo kuratorius ir studijos bendraautorius Alexas Berrymanas, laibasnapės kuolingo netektis siunci žinutę, kad nė vienas paukštis nėra apsaugotas nuo panašaus likimo. Nuo 1500 m. globaliai buvo išnaikinta 150 rūšių sparnuočių. Izoliuotose salose apie 90 % kaltės dėl paukščių išnykimo tenka žmogaus užvežtiems invaziniams gyvūnams. Jeigu salose jau stebimas paukščių nykimo tendencijų mažėjimas, tai kontinentuose dėl buveinių degradacijos, žemės ūkio plėtros ir kitų priežasčių viskas yra atvirkščiai. Būtina imtis neatidėliotinų darbių, kad ši tendencija netaptų dar aštresnė. Panaši RSPB ir kitų *Birdlife* partnerių veikla kaip tik ir yra nukreipta šia linkme. Laibasnapės kuolingo praradimas vyko tiesiog mūsų akse. Kaip galime tiketis, kad taip neįvyks už Europos ribų, jeigu nesugebėjome apsaugoti jos nuo prazūties savo namuose? Išnykimas yra netektis visam laikui, todėl turime dėti visas pastangas, kad tokis likimas neišstiktų tokių migruojančių sėjkininių kaip didžioji kuolinga, paaprastasis graciukas ar kitų saugomų šlapynių paukščių.

Prof. T. Ivanauskas savo trilogijoje „Lietuvos paukščiai“ taip pat mini laibasnapę kuolinguą kaip ti-

Laibasnapė kuolinga (*Numenius tenuirostris*) © Alan Tate

kétiną mūsų krašte paukštį, remdamasis duomenimis, kad XX a. pr. viena buvo sumedžiota Latvijoje, o kita XIX a. pab. netoli Rasytės Kuršių nerijoje. Deja, net tais laikais, kai laibasnapių kuolingų populiacija, kaip, beje, ir rusinių startų (*Emberiza aureola*), dar buvo gana didelė, neatsirado jokių patikimų duomenų apie jų aptikimą mūsų krašte. Dabar, deja, tokia galimybė užgeso galutinai. Nebent įvyktų stebuklas ir kam nors vis dėlto pavyktų įrodyti, kad tie 0,4 % tikimybės ne

veltui buvo palikti kaip paskutinės vilties simbolis. Kol kas IUCN sąrašuose ši rūšis tebeegzistuoja kaip kritiškai nykstanti.

Laibasnapė kuolinga buvo maždaug tokio pat dydžio kaip mūsuose per migracijas neretai pasitaikanti vidutinė kuolinga, tačiau bendra išvaizda panėšėjo į didžiąjį, tik trumpesniu, dar plonesniu snapu ir gana didelėmis apvalainomis tamsiomis dėmėmis baltesniuose kūno šonuose.

2024-11-21 Ventės rage sugauta juodagalvė devynbalsė (*Sylvia atricapilla*), patelė, kuriai per visas uodegos plunksnas ėjo šviesus dryžys. Su panašiai dryžuota uodega čia 2024-11-24 sugautas ir juodasis strazdas (*Turdus merula*), suaugusi patelė

© Vytautas Jusys

2025-01-03 paukščių lesykloje, Eiguliuose, Kaune, buvo stebėta blankių spalvų didžioji zylė (*Parus major*), iš kitų savo gentainių išsišyrusi blankiomis spalvomis, ypač geltonos spalvos stoka pilvo srityje © Mindaugas Ilčiukas

Sakalas keleivis grobį sugavo 3 km aukštyje

Ričardas PATAPAVIČIUS

Paukščių tyrimuose pradėjus naudoti telemetrinius įrenginius (siūstuvius, kurie gali fiksuoti ne tik paukščio buvimo vietas geografines koordinates realiuoju laiku, bet ir kitus parametrus) ar multisisteminius duomenų registratorius (geolokatorius), jau yra atskleistos ir vis dar atskleidžiamos naujos iki tol nežinotos paukščių elgesio „paslapsty“. Viena iš tokų „paslapčių“ yra žinios apie tai, iš kokių aukštų gali pakilti ir tame skristi migruojantys paukščiai. Sužinota, kad migruodami smulkieji žvirbliniai gali pakilti net iš 7 km aukštę. Kiti paukščiai kartais pakyla iš dar didesnų aukštų – iki 9 km virš jūros lygio (apie tai Gintaro Malmigos straipsnyje žurnale „Paukščiai“, 2021, Nr. 52).

Įdomu ir tai, kad dieną ir naktį migruojantys paukščiai dažnai dieną migruoja didesniame aukštyje, o naktį – mažesniame. Šiam fenomenui paaškinti keliamos kelios hipotezės. Viena iš jų tai aiškina plėšriųjų paukščių, išimtinai sakalų, įtaka. Mat kai kurių rūšių sakalai grobį medžioja dažniausiai skrisdami gaudydamis smulkesnius paukščius. Šiemis dieňą migruojant dideliam aukštyje (o sakalai grobį gaudo tik šviesiuoju paros metu) tikimybė „susitikti“ su sakalais, manoma, yra gerokai mažesnė. Didžiausias žinomas sakalo keleivio (*Falco peregrinus*) pakilimo aukštis yra 5,6 km, tačiau kokiame aukštyje jis geba ir gali sugauti kitą skrendantį paukštį? Iki šiol visi tokie pastebėjimai buvo gana nedideliai aukštyje, nes tai būdavo fiksuojama tik vizualiniais stebėjimais.

Neseniai žurnale „Ecology“ paskelbtas straipsnis apie sakalo kelei-

Jūrinis sėjikas © Vytautas Jusys

vio beveik 3 km aukštyje sugautą paukštį. Tai pirmas toks žinomas faktas. Kaip pavyko tai išsiaiškinti?

Keturiems jūriniams sėjikams (*Pluvialis squaterola*) 2023 m. sausio 25 d. Vadenzės įlankoje Nyderlanduose buvo uždėti GPS-GSM siūstuvai su kiekvienam jų integruotu akcelerometru. Aišku, visi tie paukščiai buvo paženklinti ir standartiniais metaliniais bei spalviniais plastiko žiedais. Tas individuas, apie kurį yra visa tolesnė istorija, migraciją link perėjimo vietų pradėjo gegužės 26 d. (kuriuo paros laiku, straipsnyje neparašyta).

Gegužės 27 d. 21 val. 58 min., paukščiui skrendant virš Švedijos pietinės dalies, siūstuvas užfiksavo staigū paukščio skrydžio greičio sumažėjimą (kiek daugiau nei 2 kar-

tus), o buvusi skrydžio 65° (šiaurės rytų) kryptis staiga pasikeitė į 194° (pietu) kryptį. Po dviejų minučių (22 val. 00 min.) prietaisas užregistruavo 2 882 m nuo žemės paviršiaus (apie 2 900 m virš jūros lygio) aukštį. Visos vėliau fiksuojamos koordinatės buvo vienodos, t. y. tiksliai iš vienos ir tos pačios vienos maždaug už 8 km. Toje vietoje rastas paukščiui buvęs uždėtas siūstuvės žiedai ir jo liekanų (plunksnu), o maždaug už 200 m nuo tos vienos buvo gyvenamas sakalo keleivio lizdas. Praktiškai neliko jokių abejonių, kad jūrinis sėjikas buvo sugautas šio lizzo gyventojo ir ne mažesniame nei 2 882 m aukštyje virš žemės paviršiaus.

Įdomu dar ir tai, kad maždaug nuo 21 val. 43 min., t. y. likus 15

Sakalas keleivis © Kęstutis Čepėnas

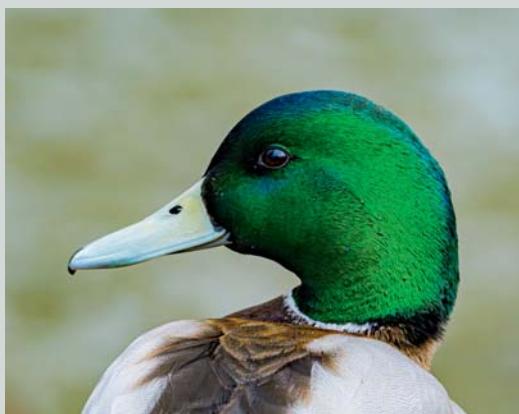
min. iki to momento, kai sakalas pagavo savo auką, siūstuvas užfik-savo padidėjusį paukščio skrydžio greitį. Beveik nėra abejonės, kad tuomet jis pamatė sakalą ir bandė išvengti jo puolimo. Deja, nepavyko, bet tuo jis „pasitarnavo“ mokslui – sužinota, kad sakalai grobį gali sėkmingai gaudyti ir 3 km aukštupyje. Kiti trys siūtuvaus pa-ženklini jūriniai sėjikai sėkmingai

nuskrido iki perėjimo arealo Rusijos šiaurėje.

Parengta pagal: Michiel P. Boom; Hui Yu; Roeland A. Bom; Arne Hegemann; Åke Lindström; Bart A. Nolet; Thomas K. Lameris „Migrating Shorebird Killed by Raptor at 3000 m above Ground as Revealed by High-Resolution Tracking“, Ecology 105(11), 2004, e4437. <https://doi.org/10.1002/ecy.4437>.

Jūrinio sėjiko siūstuvas ir žiedai surasti netoli sakalo keleivio lizdo
© Arne Hegemann

2025-01-19 Draugystės parko tvenk., Kaune, plaukiojo didžioji antis (*Anas platyrhynchos*), patinas melsvu snapu
© Mindaugas Ilčiukas

2025-01-25 Kaune, Nemune, šalia Smetonos alėjos, stebėta neiprasta didžioji antis (*Anas platyrhynchos*), patinas © Dalia Stalauskienė

2025-02-07 Pabiržėje, Biržų r., stebėtas smilgininių strazdų (*Turdus pilaris*) būrelis, kuriame buvo vienas neįprasto margumo paukštis © Birutė Maldūnienė

2025-02-09 Klabinių k., Molėtų r., stebėtas geltonųjų startų (*Emberiza citrinella*) būrys, kuriame vienas iš paukščių buvo labai šviesus ir išiškyrė spalvų raštu © Dalia Stalauskienė

2025-01-13 Kleboniškio miške, Kaune, stebėta paprastoji pilkoji zyle (*Paecilia palustris*) su keliomis keistai išaugusiomis sparno plunksnomis © Mindaugas Ilčiukas

2025-02-04 Antakalnyje, Vilniuje, stebėta margai balta kuosa. Tas pats paukštis čia buvo stebimas 2022 ir 2024 m. © Robertas Akstinas

2025-02-13 Kaune, Nemune, ties „Akropoliu“, stebėtas ankstyvu vestuviniu apdaru rudagalvis kirias (*Chroicocephalus ridibundus*) © Mindaugas Ilčiukas

2025-02-22 Trakuose sugauta didžioji zylė (*Parus major*) neįprastos formos snapu © Vilma Žemaitienė

© Robertas Akstinas

Įdomūs faktai apie paprastąją klykuolę

Šiek tiek įdomių faktų, kurių galbūt nežinote.

Paukščiai gali sverti 400–1500 g.

Išskleistų sparnų ilgis 62–69 cm.

Kūno ilgis 32–36 cm.

Gali panerti iki 4 m gylį ir po vandeniu išbūna apie 30 sek.

Vidutinė paukščių gyvenimo trukmė 6–7 m.

Maksimali žinoma gyvenimo trukmė 20 m. 11 mėn.

Europos populiaciją sudaro apie 240 000–350 000 porų.

Peri drevėse, uoksuose ir inkiluose, jvairiamė aukštyste – 2,5–15 m.

Kai kurie uoksai klykuolių būna naudojami 30 metų iš eilės, o tos pačios patelės juose peri keletą metų iš eilės.

Kai kuriose šalyse peri ir triušių urvuose.

Mégsta perėti juodosios meletos uoksuose (ar uokšas užimtas klykuolės, išduoda pūkai ant uokso landos).

Peri atskiromis poromis, bet teritorijos nuo kitų gentainių nesaugo.

Peri tik patelė 26–30 d. Paskutines 10 perėjimo dienų peri labai stropiai ir lizdo beveik nepalieka.

Patinas pirmas 7–9 perėjimo dienas laikosi netoli lizdo, paskui skrenda į poilsio ir „šérimosi“ vietas ir daugiau prie lizdo nepasirodo, jauniklių auginime nedalyvauja.

Išsiritę jaunikliai parą būna lizde, vėliau iššoka iš lizdo ir su patele keliauja link artimiausio vandens telkinio.

Jaunikliai auga greitai, jau po 2 savaičių puikiai nardo ir patys susiranda maisto.

Skraidyti jaunikliai pradeda nuo 57–66 dienos.

Klykuolių „gimtine“ laikoma Šiaurės Amerika, iš kurios šie paukščiai paplito po Aziją, paskui pasiekė ir Europą.

Parengė Robertas AKSTINAS

© Robertas Akstinas

Kuoduotoji zylė (Lophophanes cristatus). Kauno r., 2025-01-12 © Povilas Antanavicius

Didysis kormoranė (Phalacrocorax carbo). Nemunas, Kaunas, 2025-01-13 © Alma Šimkutė

Parengta igyvendinant projektą „Kartu stebime ir saugome paukščius“.
Projekta finansuoja VšĮ Medijų remimo fondas,
skyręs 4200 Eur metinę paramą.

Žurnalo kaina – 3,00 Eur